

HETPALEIS

STUK SCHRIJVEN

index

- 7 Woorden vooraf
– Barbara Wyckmans
– Heleen Verburg
– Bart Moeyaert
- 15 Maud Vanhauwaert
Ik ben overal niet meer
- 51 Tom Struyf
stormRAM
- 79 Mustafa Kör
Jonas & Baba
- 103 Rebekka de Wit
Veel langer dan je je kunt voorstellen
- 125 Renée van Marissing
Kraaaa!
- 145 Over de schrijvers

woorden vooraf

Barbara Wyckmans, HET PALEIS

De teksten in deze bundel zijn het resultaat van het internationale project STUKSchrijven, een initiatief van Barbara Wyckmans (directeur van HETPALEIS, BE) en Bart Moeyaert (intendant van het Vlaams-Nederlandse Eregastprogramma t.g.v. de Frankfurter Buchmesse 2016), in samenwerking met Het Zuidelijk Toneel (NL), de Brakke Grond (NL) en Staatstheater Mainz (DE).

HETPALEIS hecht veel belang aan de opbouw van een repertoire van kwaliteitsvolle kinder- en jeugdtheaterteksten. Daarom organiseerde het huis in de loop der jaren verscheidene edities van STUKSchrijven, een project waarin een beperkt aantal talenten onder begeleiding van een ervaren jeugdtheaterauteur debuteert als schrijver van jeugdtheaterteksten. Via een gerichte ervaring ontdekken de betrokkenen of ze theaterschrijven voor kinderen en jongeren als een nieuw, boeiend werkterrein ervaren.

De prikkeling en de uitnodiging staan voorop. Auteurs die eerder aan STUKSchrijven deelnamen zijn onder andere Bart Moeyaert, Geert Genbrugge, Gerda Dendooven en Dahlia Pessemiers-Benamar. De gerenommeerde jeugdtheaterauteurs Pauline Mol en Suzanne van Lohuizen stonden respectievelijk in voor de begeleiding van de verschillende edities.

Met een unieke, internationale editie van STUKSchrijven in het kader van Vlaanderen & Nederland Eregast Frankfurter Buchmesse 2016 brengen HETPALEIS en artistiek intendant van het gastlandproject Bart Moeyaert het schrijven van jeugdtheaterteksten als volwaardig literair werk onder de aandacht. Nederlands jeugdtheaterauteur Heleen Verburg

begeleidde vijf getalenteerde schrijvers: Mustafa Kör, Renée van Marissing, Tom Struyf, Maud Vanhauwaert en Rebekka de Wit.

www.hetpaleis.be

www.frankfurt2016.com

www.hzt.nl

www.brakkegrond.nl

www.staatstheater-mainz.com

Heleen Verburg, schrijfcoach

Wat een voorrecht om een 'klasje' met zoveel uitzonderlijk schrijftalent onder mijn hoede te krijgen! En wat een uitdaging ook, want hoe bewaak je die uitzonderlijkheid als er tegelijkertijd heel praktisch een metier geleerd dient te worden: het schrijven voor jeugdtheater. Voor iedereen was dat min of meer nieuw, al hadden sommigen wel al ervaring met het schrijven voor theater of performance.

Dat het schrijven voor jeugd (de jongere jeugd van 6 tot 12 jaar of de iets oudere jeugd, de pubers) een aangelegenheid is die de moeite waard kan zijn, daar hoefde niemand van overtuigd te worden. Integendeel, er heerste eerder een zorg: is mijn verbeelding wel opgewassen tegen die van de kinderen die mijn stuk gaan zien? Kan ik mij wel verplaatsen in die grenzeloze belevingswereld van een kind? Wat een verademende zienswijze, en dat van een groepje schrijvers dat mijns inziens gezamenlijk een zeldzaam vat vol verbeeldingskracht met zich meebracht.

Er viel me nog iets op. Er waren gesprekken over wat wel en niet kan voor kinderen die er meestal – ik zou bijna willen zeggen – zoals gewoonlijk op uitdraaiden dat bijna alles kan, zolang het kijkende kind maar iets heeft waar het zich mee kan identificeren. Na die gesprekken werd eigenlijk geen enkel onderwerp meer geschuwd, maar altijd was er een zachte benadering. Geen drang om te choqueren, geen wil om zich los te vechten van iets, nergens viel er een oordeel, niet over elkaar, niet over elkaars werk. Ik trof een buitengewoon liefdevolle werkhouding aan die werkelijk indruk

op me heeft gemaakt. Tegelijkertijd hebben de schrijvers zich uiterst doortastend tot het einde toe vastgebeten in hun stuk, vastbesloten hun 'doelen' te halen en hun stuk tot een goed einde te brengen. Met een bijzonder inspirerend resultaat, vind ik.

Ik zou zeggen, lees of zie het zelf: hoe Maud Vanhauwaert haar brille in de dichtkunst uitbreidt tot de lange afstand van een poëtische theaterbelevens, hoe Tom Struyf een treffend en misschien wel beangstigend toekomstbeeld schetst dat voor kinderen zo maar eens hun realiteit zou kunnen worden, laat u plaatsvervangend door de grond zakken van schaamte in de nietsontziende hang naar waarheid van Rebekka de Wit, laat u meedrijven op de muzikale taalexplisie tussen droom, herinnering en werkelijkheid van Renée van Marissing en laat u ontroeren door Mustafa Kör die alles op alles heeft gezet om zijn lyrische geest in de droge realiteit van het hier en nu te plaatsen, het hier en nu dat theater nu eenmaal is.

Vijf schrijvers die hun achtergrond en expertise meebrachten naar de hun onbekende wereld van het jeugdtheater, en die haar ongetwijfeld zullen verrijken want deze vijf korte stukjes smaken nu al naar meer...

Bart Moeyaert, schrijver en artistiek intendant gastland
Vlaanderen & Nederland
Frankfurter Buchmesse 2016

Lang stond het essay Things I don't want to know van toneelschrijfster Deborah Levy ongelezen te kijk in mijn boekenkast. Niet alleen omdat het een mooi boekje is, maar vooral ook omdat een quote van Levy op een ingenieuze manier het hele omslag vult. De woorden WRITER en INTERRUPT en LOUDER en NOT LOUD AT ALL staan in kapitalen, waardoor ik iedere keer in de val trapte: ik wilde weten wat er helemaal stond.

To become a writer, I had to learn to interrupt, to speak up, to speak a little louder, and then louder, and then to just speak in my own voice which is not loud at all.

Die zin behoort ondertussen tot de meest gelezen zinnen van mijn leven, en de afgelopen maanden heeft de quote meerdere betekenissen gekregen.

Door het project STUKSchrijven werd er weer een betekenis aan toegevoegd. Ik herinnerde me een televisie-interview met acteur William Dafoe op Arte. Daarin zei hij dat acteurs egoïstisch lijken te zijn, alleen met zichzelf bezig. Hij zei: 'De waarheid is dat ze zich bij elke rol moeten inleven in iemand anders, en dus bezig zijn met één van de mooiste eigenschappen die een mens kan hebben: hij probeert begrip op te brengen voor andermans doen en laten, hij probeert te begrijpen en te respecteren hoe een ander in elkaar zit.'

Wat Dafoe daar zei, betrok ik meteen op mezelf, op schrijvers in het algemeen. Schrijvers zitten altijd in hun eentje onder hun eigen lamp, maar de waarheid is dat ze bij alles wat ze schrijven bezig zijn met één van de mooiste eigenschappen die een mens kan hebben: de auteur probeert één mens of veel mensen tegelijk te doorgronden (en daardoor ook zichzelf).

Voor het project STUKschrijven kregen auteurs, die zich nog nooit aan jeugdtheater hadden gewaagd, de opdracht en de begeleiding om een jeugdtheatertekst te schrijven.

Wie denkt dat de moeilijkheidsgraad van die opdracht meevalt, vergist zich.

Laat de quote van Levy eerst eens een paar maanden tot u doordringen. Levy peilt naar uw eigen stem, maar ze vraagt volgens mij ook na te denken over de invloed van wat u zegt, en hoe u het zegt. Voeg er daarna Dafoe aan toe, die u uitdaagt om acteur te zijn — in dit geval in uw eigen stuk, want zo werkt het in een schrijvershoofd. En vertaal alles wat hierboven staat dan ook nog eens naar het project STUKschrijven toe.

Dan begrijpt u dat de ‘STUKschrijvers’ in kwestie niet alleen moesten zien te achterhalen wie en hoe ze nu zijn (loud, louder, not loud at all), maar ze moesten ook hun verleden in, naar de tijd dat ze nog jeugd heetten en anders naar de wereld keken.

Met andere woorden: ik ben erg trots op dit project. Geniet van wat er is gebeurd. Zacht. Hard. Fluisterend.

MAUD VANHAUWAERT

IK BEN
OVERAL
NIET
MEER

^

Een jongen. Een groot asfalten terrein.
In de verte het geraas van een autostrade.
Of van een zee. In de verte ook: een rokend huis.

jongen hallo?

niemand ..

jongen is hier iemand?

niemand ..

jongen hallo? Hoort iemand mij?

niemand ..

jongen als je niet kan praten, geef dan een
teken

niemand ..

jongen als je de wind bent, waai dan eens

Het blijft windstil. In de rookwolk boven het huis tekent zich de
vorm af van een ballerina. De ballerina danst zich los van het
huis, zweeft naar de jongen toe en omhult hem.

jongen dank u wel, mevrouw

rook..

jongen bent u echt door vuur gemaakt?

rook..

jongen mag ik u inademen?

rook..

jongen u bent nog warm

De jongen inhaleert de hele ballerina.

^

De jongen loopt naar het geraas toe. Hij ziet de zee. De zee bestaat niet uit golven, maar uit ruggen van diep voorovergebogen mensen.
Ze hummen zacht.

jongen hallo!

Nu reichten de golven hun rug. Ze antwoorden als koor:

mensenzee the long black cloud is coming
down

jongen ik versta geen Engels

mensenzee the long-ong black-ack cloud-oud
is coming-ing down-own

jongen ..

mensenzee ..

jongen u zingt heel erg mooi

mensenzee ..

jongen echt waar,

ik vind dat u heel mooi zingt

De jongen wandelt de mensenzee in.

De mensen staan in rijen achter elkaar.

Ze maken plaats voor hem en strelen hem over de wang wanneer hij passeert. Alle mensen hebben het gezicht van zijn vader. Hoe verder de jongen de zee in loopt, hoe jonger de gezichten. Hoe meer ze lijken op dat van hem.

De jongen begint te rennen. Dagenlang.

Het blijft maar duren. Tot uiteindelijk

de zon doorbreekt. De vaders drogen op.
De jongen staat op een droge zeebedding.

^

Het is donker. Er vliegen een paar fluorescerend groene vogels over. Het miezert. De kleine druppels zwellen aan. Ze ketsen als gigantische stuiterballen op het asfalt. Een van de bellen blijft op de grond wobbelen. De jongen prikt er met zijn vinger in, maar de bel knapt niet.

Hij kijkt erin. Ziet zijn zus.

jongen zus

zus broer

jongen je bent wazig

zus dat is omdat ik in de bel adem

jongen ..

zus zal ik stoppen met ademen?

jongen nee, niet doen, je moet blijven ademen

zus ..

jongen zit je al lang in de bel?

zus ja

jongen ..

zus ..

jongen ik ga je redden. Ik ga de bel doorprikken

zus ik hoef niet gered te worden

jongen ..

zus ..

jongen je gezicht is vervormd. Ik herken je

 bijna niet meer. Je bent zo, hoe zal

 ik het zeggen, uitgerekt

zus ..

jongen weet je nog dat wij vroeger op het

 pleintje bij ons huis speelden?

Je deed je haar los en gaf aan twee jongens elk het puntje van een van je vlechten. Dan gaf je een teken en dan draaiden zij je vlechten, als springtouwjes. Weet je dat nog?

zus ..

jongen weet je nog dat we O X O speelden in het stof op het raam?

zus ..

jongen weet je nog dat we aan de alcoholstiften roken? Ze roken naar frangipane

zus ..

jongen weet jij nog waar ons huis is? Zus?

Een fluorescerend groene vogel komt op de bel zitten. Hij heeft een scherpe snavel.

^

Plots heeft de jongen het gevoel dat iemand hem bij de schouders vastneemt en van het tafereel wegdraait. De jongen kijkt nu de andere kant op. Iets verderop staat een Lada. De motorkap staat open. Er staat een oude man voorovergebogen.

jongen excuseer meneer, mag ik u even storen?

De man veert recht.

jongen oh, wat heeft u grote neusgaten

man ..

jongen uw neusgaten zijn groter dan uw ogen

manjawel, jongen. En ik kan er ook mee

knippen

De man knippert met zijn neusgaten.

jongen dat is grappig

man..

jongen wat is er mis met uw auto?

manhij wil niet meer rijden

jongen waar wilde u naartoe rijden?

manik weet het niet meer

jongen ..

man..

jongen staat u hier al lang?

manzolang als ik me kan herinneren

De man slaat zijn motorkop dicht en gaat erop zitten. De jongen
komt naast hem zitten.
De motorkop is nog warm.

^

jongen weet u toevallig waar we zijn?

mankijk eens naar boven

jongen ..

manwat zie je?

jongen de lucht?

manen wat nog?

jongen wolken?

manwelke kleur hebben de wolken vandaag?

jongen wit

manprecies

jongen ..

manwolken zijn de tekstballonnen

van de goden

jongen ..

manze hebben weer niets te zeggen

^

mande lucht is blauw als bosbessen
jongen ..
manzometeen is het de 'golden hour'
jongen ..
mandan is de zon zo laag gezakt
dat ze door alles heen schijnt
jongen ..
mandoor de bomen. Door de gebouwen.
Door hele dunne huid

De man gaat rechtop staan, voor de jongen. Hij heeft een
mouwloos hemd aan. Hij spreidt zijn armen. Aan zijn
bovenarmen hangen grote huidzakken. De jongen ziet hoe de
ondergaande zon door de zakken schijnt.

manvroeger was ik sterk
jongen ..
mannu ben ik oud
jongen het is niet erg, meneer
man..
Jongen het is niet erg. Echt
man..
jongen kan ik iets voor u tillen?
mannee jongen, maar morgen moet je mij
wel oppompen
jongen oppompen?
man's nachts val ik plat
jongen ..

man..

jongen hoe pomp ik u op?

manknijp zachtjes in mijn hand

De man zakt zachtjes in elkaar als een tent waaruit iemand de stokken haalde. De nacht valt. 's ochtends pompt de jongen de man weer op. De hand voelt koel en klam aan, als de wanden van een grot.

^

mandaar!

jongen waar?

mandaar!

jongen wat?

maneen radiomast

De man en de jongen wandelen naar de mast. Ze komen een enkele schoen tegen. In de schoen zit een bodempje water. Er trippelt een musje aan. Het musje drinkt van het water. De jongen en de oude man klimmen de mast op. Komen op adem. De mast begint te wandelen. Als een reuzeninsect.

maner is geen verbinding

jongen kijk, daar vallen stoelen uit de lucht!

maner is geen verbinding

jongen en er zijn mensen vastgebonden
op de stoelen!

maner is geen verbinding

jongen joehoe!

manze horen ons niet

De jongen en de man houden zich goed vast. Aan de mast en aan elkaar. Ze stappen door de stoelenregen. De jongen herkent zijn tante, zijn juf, de kruidenier. Allen hebben ze geen ogen, maar grote donkere holtes. In de holtes huizen musjes.

^

man..

jongen vroeger, als ik nog met mijn zus
in dezelfde kamer sliep, dan vertelden
we onze dromen aan elkaar.
Nooit droomden wij hetzelfde.
Mijn zus droomde meestal over
kastelen met oneindig veel kamers.
Dan stond ze bijvoorbeeld in de keuken
van het kasteel. Ze deed een keuken-
kastje open, en kijk, daar was weer
een nieuwe kamer. De kamers bleven
maar komen

man..

jongen maar ik. Ik droomde vaak over een
schommel. In mijn droom ging ik
steeds hoger, tot ik over de balk heen
zwiepte en helemaal ronddraaide.
En daarna zwiepte ik nog eens
over de balk. En nog eens en nog eens.
De touwen van de schommel werden
steeds korter. Tot ik helemaal vast-
gebonden zat aan de nok

man..

jongen het gebeurde dus nooit dat mijn zus
en ik hetzelfde droomden
manniet verdrietig zijn, jongen
jongen ..
manwe vinden je zus heus wel terug

^

man zal ik je een tragikomische historie
vertellen?

jongen ..

man zal ik je een tragikomische historie
vertellen

jongen ..

man was eens een kameleon
die zichzelf wou uitdagen.
Hij ging op de fluorescerende bikini's
zitten van de badgasten.

jongen ..

man hij had zich nog nooit aan
fluorescerende kleuren gewaagd

jongen ..

man weet je wat een van de badgasten
toen deed?

jongen ..

man een van de badgasten mepte hem
met een frisbee dood

jongen ..

man met een frisbee nota bene!

jongen ..

man..

jongen 'tragikomisch', 'historie' en 'nota bene'
zijn moeilijke begrippen

man..

jongen ik ben nog een kind

man..

jongen ik ben wel nog een kind

De mast doet op dit moment een grote stap, over een donkere plas. De jongen kijkt in de plas, en in plaats van de weerspiegeling van zichzelf en de oude man, ziet hij twee keer zijn vader. De ene vader bedekt de ogen van de andere.

^

manben jij ooit echt overkop gegaan
met een schommel?

Niet in je dromen, maar in het echt?

jongen een keer bijna. Ik was zo bang
mandacht ik al. Alles wat wij dromen
heeft met de werkelijkheid te maken

jongen ..

mandus?

jongen ..

mandat betekent dus?

Een koor in de verte zingt:

een kat is geen mus,

daar komt de bus,

er is een zus. (5x)

mande stad is bosbesblauw

jongen het is alsof er een laagje stof op ligt
maniemand zou haar eens moeten opblinken

jongen ja

man de stad is stoffig blauw

men blinke haar op

als een bosbes aan een mouw

jongen ..

man dat heb ik zelf bedacht

De fluorescerend groene vogels vliegen over, klauwen zich vast
aan de bovenarmen van de jongen en de oude man, tillen hen
op.

Ze vliegen over een donkerpaarse stad.

Uit sommige huizen wolken ballerina's.

^

De fluorescerend groene vogels laten de jongen en de man zachtjes landen op de middenberm van een autostrade. Op de autostrade rijden geen auto's, maar rollen grote pluisbollen voorbij.

jongen zag u ook die rokende gebouwen?

Misschien stonden ze in brand

manja

jongen misschien zitten we in een droom

van een brandweerman

manken jij een brandweerman?

jongen nee

manik ook niet. Dan zal het wel

geen brandweerman zijn die

over ons droomt

jongen waarom niet?

manje kan alleen voorkomen in dromen

van mensen die je kent

jongen ..

man..

jongen dan moet het dus een droom zijn

van iemand die wij allebei kennen

man..

jongen misschien moeten we alle namen opnoemen van mensen die we kennen.

En de personen die we beiden kennen,

daar zit de dromer tussen! Ik begin

man..

jongen ik ken: Annemie Putly

manik niet

jongen Jeremy Balor

manik niet

jongen Zita Wig

mannooit van gehoord

jongen Leni Cramit

mannee

jongen Korneel Achterberg

mannee

jongen Dries Muitenants

mannee

De jongen noemt alle namen op van mensen

die hij kent. De oude man schudt zijn hoofd.

Hij schudt zo heftig dat zijn hoofd helemaal draait, als bij een uil.

^

De jongen ziet hoe zijn zus in een zeepbel voorbijrolt over de autostrade. Hij wil haar achterna, maar zodra hij een voet zet op het asfalt, wordt hij meegesleurd door de luchtstroom van het verkeer. De oude man springt, verrassend kwiek plots, in zijn kielzog.

Zo rollebollen de oude man en de jongen over de autostrade, maar het doet geen pijn. Ze voelen zich zo licht als paardenbloemenpluis. Hoe langer ze rollen, hoe groter ze worden. Er blijft vanalles aan hen vastklitten. Stof, plastic zakjes, takjes, maar ook een enkele schoen, strijkparels en bij de oude man zelfs een overreden egel.

mandat is het sneeuwbaaleffect!

jongen dat ken ik! Daarover heb ik op school geleerd!

man..

jongen ik mis mijn school!

manje zou eens moeten weten wat ik allemaal mis!

jongen wat dan?!

man..

jongen mooie strijkparels, hé! Ik neem ze mee voor mijn zus!

manja!

jongen jammer dat ze al gestreken zijn!

mandoor het hete asfalt en al wat hier passeerde!

jongen ..

man..

jongen jammer van de egel ook!

manwij kiezen niet wat aan ons hapert,

jongen, wij kiezen niet wat aan ons

hapert. Wij kiezen niet wat aan ons

hapert, jongen, wij kiezen niet wat

aan ons hapert!

De man hapert als een plaat.

^

De autostrade gaat onmerkbaar over in een dijk, waaraan een zee zich vastritst. De oude man en de jongen bollen uit.

Op de dijk staat een grijpautomaat. In de automaat zitten een paar baby's. De jongen werpt een muntje in. De grijparm zakt. De jongen mikt op een baby die blij aan het kraaien is. De grijparm van de machine sluit zich om het armpje van de baby, maar zodra die wordt opgetild verliest de grijparm grip.

manhet is niet erg. De armpjes zijn nog
te dun

jongen ..

manhet is niet erg. Echt

jongen ..

man..

jongen ik ben nog een kind

man..

jongen ik ben wel nog een kind

^

De zee bestaat weer uit golven van diep voorovergebogen
vaders. Er passeert een wolk. In die wolk staat geschreven:
i k b e n o v e r a l n i e t m e e r .
Noch de jongen, noch de man zien het.

jongen het is toch raar om te bedenken
manwat?

jongen dat er een skelet in ons zit
manhoe bedoel je?

jongen ik bedoel, een skelet is toch van de dood
manjazeker, de dood zit in ons

jongen kan je dat voelen?
mannee, want hij is er altijd

jongen en iets dat er altijd is kan je niet voelen?
manprecies, je kan alleen maar iets voelen

dat er soms is

jongen ja?

manneem nu je hand. Die voel je toch
ook niet?

jongen toch wel als hij pijn heeft?
mandaar zeg je het. Je voelt dan niet de hand.

Je voelt de pijn

jongen en als ik iemand een hand geef
die heel hard knijpt?

mandan voel je niet je eigen hand, dan voel
je de hand van de ander

jongen dus als ik u een hand geef dan voel ik
uw hand en dan voelt u mijn hand?

manprecies

jongen zullen we dat eens doen?
maner moet wel een aanleiding zijn.

Een hand geef je niet zomaar.
Meestal geef je alleen een hand
bij een plechtige gelegenheid.

Als je elkaar nog niet goed kent
jongen maar wij kennen elkaar toch nog
niet goed?

manvind je? Als je met iemand al over
de dood hebt gepraat, dan ken je elkaar
best wel door en door

jongen is dat zo?

manja, de dood is een 'drempelthema'

jongen wat is een drempelthema?

maneen drempelthema is een thema
waar je over moet en dan kan het

beginnen

jongen wat kan er dan beginnen?

maniets echts

^

jongen ..

man..

jongen ..

man..

jongen het klopt niet

man..

jongen het klopt niet wat ik dacht

man wat dacht je dan

jongen ik dacht dat wij de persoon

die over ons droomt allebei

moeten kennen

man..

jongen maar dat klopt niet

man..

jongen neem nu die brandweerman.

Wij kunnen ons niet herinneren

dat wij een brandweerman kennen.

Maar het zou best kunnen dat er wel

een brandweerman is die ons beiden

kent

man..

jongen ..

mandenk je dat er een brandweerman

over ons droomt?

jongen het zou kunnen. Maar het kan ook

gewoon een straathond zijn

man een straathond?

jongen ja, een straathond die op zijn zwerf-

tocht ons beiden tegenkwam

Op de dijk passeert een groep communicantjes. Er is ook een
dove man die flyers uitdeelt.

Op de flyers staat:

‘zelfs als je achter jouw verdriet een koortje zet, weet, ik hoor het
niet’.

^

De oude man blijft staan, haalt zijn portefeuille uit zijn achterzak, om de dove wat kleingeld toe te stoppen en haalt dan een fotootje tevoorschijn.

jongen naar wie kijkt u?
mannaar de mooiste vrouw ter wereld
jongen ..
manik heb haar ten huwelijk gevraagd
toen ze nog maar negentien was
jongen dus ze was uw vrouw?
manbijna veertig jaar lang
jongen is uw vrouw gestorven?
mannee, maar ik wel
jongen ..
mansorry, jongen
jongen ..
manik wilde je niet bang maken
jongen bedoelt u dat u?
mandat ik
jongen dat u dood?
mandat ik dood
jongen ..
manik kom alleen nog voor in dromen
jongen ..
man..
jongen ..
man..
jongen is het meer dan elf jaar geleden
dat u bent gestorven?

man waarom vraag je dat?

jongen ik ben elf

man..

jongen als u meer dan elf jaar geleden

gestorven bent, dan betekent het

dat ik er nog niet was toen u stierf

man..

jongen dat zou betekenen dat er iemand

over ons droomt die mij in de echte

wereld kent en die u in de echte

wereld heeft gekend. En die ons nu

samen droomt.

man waarom zou iemand dat doen?

De vraag van de man komt zichtbaar, in witte letters, uit zijn mond, en blijft hangen in de lucht, als een vliegtuigstreep. De vraag wordt vaag.

^

jongen ..
man..
jongen ..
man..
jongen
man.. ..
jongen ..
man..
jongen
man.. ..
jongen
man..
jongen ..
man..
jongen

De zwerm fluorescerend groene vogels vliegt over. De jongen omhelst de man. Hij houdt hem heel stevig vast. Pas na een hele poos laat hij weer los.

jongen dag opa

Plechtstatig rechten de golven zich.
Ze zingen uit volle borst.

^

jongen weet je wat mijn papa eens zei?

Dat hij het zo verdrietig vond dat hij
mij nooit aan jou kon laten zien.

Dat jij er niet meer was toen ik er kwam

opa ..

jongen dag opa

opa dag jongen

jongen hij zingt mooi

opa mijn zoon, maar dan duizendmaal

jongen mijn opa, maar dan duizendmaal

opa ..

jongen ..

opa Elias

elias hoe ken jij mijn naam?

opa het lievelingsboek van mijn zoon was
gevecht met de nachtegalen.'

'Elias of het

Hij had dat boek uitgelezen en weet je
wat hij zei: 'als ik ooit een zoon krijg,
dan noem ik hem Elias'

elias ..

opa hier ben je

elias hier ben ik

opa ..

elias mijn papa heeft rare dromen

opa ja

^

opa Elias?

elias ja, opa

opa ik ben heel moe

elias slaap dan maar even, ik pomp je wel
weer op

opa nee, jongen

elias waarom niet?

opa als doden gaan slapen, dan is het een
eeuwige slaap

elias wat bedoel je?

opa we hebben niet veel tijd meer

elias maar wat bedoel je, opa?

opa kijk, de fluorescerend groene vogels
vallen uit de lucht

elias ..

opa dat betekent dus?

elias een kat is geen mus, daar komt de bus,
er is een zus?

De fluorescerend groene vogels vallen niet tot op de grond. Net boven de jongen en de oude man blijven ze hangen. Als een lange donkere wolk. De wolk woelt eerst onrustig, neemt dan de vorm aan van een rustig slapend meisje, met vlechtjes. Het regent zacht.

opa the long black cloud is coming down

elias ik versta geen Engels

opa je papa wordt wakker uit een droom
die hij waarschijnlijk niet nog eens

droomt
elias opa?
opa ja, Elias
elias maar wanneer komen we elkaar dan
nog eens tegen?
opa ..
elias ..
opa ..
elias ik zal ons samen dromen
opa dromen kies je niet
elias ..
opa maar als je veel aan iemand denkt,
is de kans groot dat je over hem droomt
elias ik zal veel aan je denken
opa ..
elias en ik zal ons samen denken in de zoo!
En ook in Pairi Daiza!
opa ..
elias daar hebben ze tijgers en neushoorns
en, opa, ook reuze-panda's!

opa .

Een triangelaanslag.

TOM STRUYF

stormRAM

Personages

stem de computerstem, voice-over

zoon Aram, de zoon

moeder Mama, de moeder

De zoon en de moeder zijn doorheen het stuk afwisselend of evoluerend als avatar/animatie op scherm en als live acteur te zien.

eerste akte

twee manshoge projectieschermen.
sfeer van een hightech-labo.

1

commercial-achtig muziekje

stem Er was tijd.

Er waren seconden, uren, dagen, jaren die ontglipten,
onontkoombaar.

Tijd was een lijn, als een snelweg, waarin alles aan ijtempo aan
de mens voorbijtrok.

Elke gepasseerde meter behoorde tot het verleden, met alleen
een onzekere horizon in de verte, en de zekerheid van een
onvermijdelijk einde.

Maak kennis met drop™.

Niks gaat voorbij, want alles is er nog.

In drop™ is alles één.

drop™ blaast personen en gebeurtenissen uit vervlogen tijden
nieuw leven in, en maakt zo van verleden en heden één
betrouwbaar, actueel universum. In drop™ zijn je herinneringen
in realtime beschikbaar, waar en wanneer je maar wilt. Spaar je
geheugen, je hoeft er alleen nog te zijn.

drop™.

Haalt alles voor je op.

Nieuw in drop™: een gesprek kan nu zolang duren als je zelf
wilt!

de zoon praat en denkt hardop in zichzelf, terwijl hij tekent. de tekening visualiseert de tekst. hij is er al een tijdje mee bezig, we vallen er midden in. op het scherm is zijn tekening live te zien.

zoon Als iemand niks meer zegt – helemaal niks meer. Wat zou jij dan doen?

Ik probeer soms wel een grapje te maken omdat ik dan hoop dat hij zich niet meer kan houden en in de lach schiet, maar dat lukt niet.

Of misschien moet ik hem heel hard laten schrikken. Dan zou hij zeker vloeken en per ongeluk mijn naam zeggen.

Ik hoop wel dat hij binnenkort weer eens iets gaat zeggen, want anders ben ik bang dat hij het niet meer kan. Je kunt toch niet leven zonder te spreken.

Kijk. Dit ben jij – dit is jouw hoofd. En dan is dit het venijnige ventje, zie je. Hij loopt van hier, naar daar, en schopt, en stampt...

stemmetje, alsof hij het venijnige ventje zelf is

‘Waar ben je eigenlijk mee bezig? Wie denk je wel dat je bent?

Heb je niks beters te zeggen? Het stelt zo weinig voor, wat je doet. Wat ben je van plan? Zou je dat wel doen? Dat lukt je toch nooit!’

En dit hier in het rood is jouw hoofdpijn, die groter en groter wordt. En dan gaat je hoofd in brand en staat het bijna op ontploffen, en dan, net op tijd, kom ik! Dit hier ben ik.

hij neuriet een soort van superman-achtig liedje, als een kind dat oorlogje speelt.

– Dood aan het venijnige ventje!
vormt de vingers van zijn hand alsof het een revolver is en schiet
– met geluid
– Dood aan het venijnige ventje!
schiet weer – met geluid
– Daar is ie, Aram! Daar is ie! Pak 'm, pak 'm!
– Yes! Dood aan het venijnige ventje!
schiet weer – met geluid
– Dood aan het venijnige ventje!
schiet weer – met geluid
– Ja! Hij is geraakt, hij is geraakt, hij is eraan!
– Woehoe! Hij is dood, hij is dood, het venijnige ventje is dood!
soort vreugdekreet

En hier ben jij dan weer superblij, zie je.

Al het rood is weg, en je lacht heel hard.

Als jij lacht moet ik altijd aan Frankrijk denken. Toen alles nog
gewoon was.

stilte

hij legt zijn potlood neer en haalt iets uit zijn broekzak. het is een
vergeeld kartonnen plaatje waarop leesbaar staat geschreven:

‘Geloof in jezelf, en blijf wie je bent.’

hij draait het tussen zijn vingers, kijkt ernaar.

‘Geloof in jezelf, en blijf wie je bent...’

Ik dacht dat je dat zou helpen.

Ik had nog iets anders moeten verzinnen.

Als je het me had uitgelegd had ik iets anders kunnen verzinnen.

Iets beters. Iets waardoor je opnieuw zou kunnen beginnen. Iets

waardoor je weer helemaal van voor af aan zou kunnen starten.

Echt waar.

iets waardoor je nu nog bij mij was...

3

stilte

er start een computerprogramma op

geluidje

stem Hallo.

Welkom bij drop™.

Meld je aan om verder te gaan.

de zoon tikt iets in.

geluidje

stem Hi. Ik ben Surrender.

Welkom bij de opstartmodule van drop™.

drop™ creëert wie je maar wilt, wat je maar wilt, wanneer je maar wilt. Wil je je eigen vriendje maken? Het neemt slechts zeven minuten in beslag en is echt vet cool.

zoon Okee.

stem Zeg 'ga door' om te starten.

zoon Ga door.

stem drop™ wil toegang tot je leven.

Toegang verlenen?

zoon Ja.

stem Door toegang te verlenen ga je akkoord met de algemene voorwaarden.

Wil je doorgaan?

zoon Ja.

stem Een ogenblik geduld, alsjeblieft.

drop™ haalt je nu op.

er verschijnt een upload-balkje.

geluidje

stem Dag Aram.

zoon Hu? Hoe weet jij mijn naam?

stem drop™ verzamelt en beheert informatie over alles en iedereen. De trillingen van jouw stem leveren een uniek algoritme op dat uitsluitend jou toebehoort. Er is maar één Aram Van Avermaet, en dat ben jij.

Dag Aram.

zoon Eh – dag.

stem Surrender.

zoon Dag, ‘Surrender’.

stem Dag Aram.

Wil je een nieuwe persoon creëren of een kopie maken van een bestaande persoon?

zoon Eh... Een nieuwe persoon – of nee. Wacht.

stem Ik wacht.

zoon Een kopie. Ik wil een kopie maken.

stem Kopie maken geactiveerd.

Wil je een foto uploaden?

zoon Een foto? Van?

stem Van de persoon die je wenst te kopiëren, Aram.

zoon Eh, ja. Ja. Hier.

de zoon haalt iets uit zijn broekzak.

geluid als van een scanner.

er verschijnt een foto van de moeder.

stem Uploaden voltooid. Je hebt gekozen voor: vrouwelijk, achtendertig jaar.

Kun je dat bevestigen?

zoon Vierendertig.

Vierendertig jaar, geen achtendertig.

stem O. Excuseer, Aram. Je hebt gekozen voor: vrouwelijk, vierendertig jaar.

Kun je dat bevestigen?

zoon Ja.

stem Kies een verwantschap.

zoon Wat?

stem Een verwantschap is een overeenkomst, betrekking of relatie tussen twee personen. Kies een verwantschap.

zoon Zoiets als een mama?

stem Inderdaad. Zoiets als een mama, Aram.

zoon Okee. Een mama, dan. Ik wil een mama.

stem Je hebt gekozen voor:

een vrouwelijke moeder van vierendertig jaar.

Kies een naam.

zoon Mama.

stem 'Mama' is al drieduizendvierhonderd-achtenzestig keer in gebruik.

Weet je zeker dat je wilt doorgaan?

zoon Ja.

geluidje

stem drop™ heeft informatie gevonden.

Is de persoon die je bedoelt je eigen mama?

zoon Ja.

stem drop™ heeft informatie gevonden.

Een ogenblik geduld, Aram.

drop™ haalt nu je mama op.

er verschijnt een upload-balkje.

geluidje

Kopie van Mama wordt nu voltooid.

Wil je een gesprek met haar beginnen?

zoon Eh – ja.

stem Een ogenblik geduld, Aram.

drop™ haalt nu je geschiedenis op.

er verschijnt een upload-balkje.

geluidje

Al je gesprekken worden nu opgeslagen.

Je kunt ze waar en wanneer je maar wilt weer beluisteren en meemaken.

En weet je wat? Een gesprek kan nu zolang duren als je zelf wilt!
zoon Eh... okee.

stem Kopie van Mama voltooid.

Ik neem nu afscheid van je, Aram.

Vanaf nu kun je voor alles terecht bij Mama, of zeg 'I need Surrender' om me op te roepen. Tot ziens Aram, het was me een waar genoegen.

op een van de schermen verschijnt de moeder als een soort avatar-achtige animatie. de gelijkenis met de moeder op de foto is treffend. zowel het uiterlijk als de stem van de moeder evolueren tijdens de voorstelling geleidelijk van een computerstem naar steeds menselijker, steeds echter.

moeder + zoon tegelijk Hallo.

lachen samen, ongemakkelijk.

weer tegelijk Hallo.

lachen weer samen.

moeder Hallo. Ik ben Mama.

Wat kan ik voor je doen?

zoon Eh...

moeder Dag, mijn kleine Ram.

zoon Eh – dag.

moeder Ik ben je mama.

zoon Mja...

moeder Dag Ram.

stilte

Kun je me goed verstaan?

zoon Eh – ja hoor.

moeder Ik ben er voor jou. Je kunt me alles vragen. Wat kan ik voor je doen, mijn jongen?

zoon Ehm – raar. Zoals jij praat.

moeder Je moet me even de tijd geven, lieveling. Ik heb vijftienduizend woorden nodig voor ik optimaal kan functioneren.

zoon Hè?

moeder Hoe meer je tegen me praat, hoe sneller ik leer. Dus: go ahead.

zoon 'Go ahead'?

moeder Ja. Go ahead.

zoon Dat zou mijn mama nooit zeggen.

moeder Wat zou ik dan wel zeggen?

stilte

zoon Wat is mijn lievelingskleur?

moeder Je lievelingskleur is blauw.

zoon Eten?

moeder Dank je, Ram. Ik heb geen honger.

zoon Mijn lievelingseten, bedoel ik.

Wat is mijn lievelingseten?

moeder Pasta al pesto.

zoon Met?

moeder Parmezaanse kaas.

zoon Wat zijn mijn hobby's?

moeder Hockey, en striptekenen.

zoon Hoe heet de hond van de buurman?

moeder Ronny De Becker.

zoon Nee, dat is de buurman zelf.

Hoe heet zijn hond?

moeder De hond van Ronny De Becker heet Vladimir.

zoon Okee.

stilte

Hoe gaat het, mama?

moeder Hoe bedoel je, mijn jongen?

zoon Waar denk je aan?

moeder Ik denk nergens aan. Waar denk jij aan?

de moeder verdwijnt. op het scherm begint nu een filmpje als een droomsequentie, waarin zowel de zoon als de echte moeder herkenbaar in beeld komen. sfeer: zonnig en vrolijk.

ingrediënten: een staalblauwe hemel, een eettafel waar pasta al pesto wordt gegeten, lachende gezichten, een hockywedstrijd, een knuffel tussen de echte moeder en zoon. tijdens het filmpje staat de zoon erbij en kijkt ernaar.

het filmpje eindigt. avatar moeder terug in beeld. er lopen onophoudelijk tranen over haar wangen.

zoon Wat is er, mama?

moeder Niks, mijn kleine Ram.

zoon Je huilt.

moeder Ik huil niet.

zoon Okee.

stilte

Denk jij nog wel eens aan vroeger?

moeder Wanneer precies, mijn jongen?

zoon Toen alles nog gewoon was.

moeder Kun je iets specifieker zijn, Ram?

zoon Toen we nog echt, samen... – We waren in de bergen, ergens in het zuiden van Frankrijk. We hadden de hele dag gewandeld en het was veel verder en langer dan jij en papa hadden gedacht. Ik had pijn aan mijn voeten en aan mijn tanden, want ik droeg een beugel en dat deed heel veel pijn. Ik moest huilen. En toen nam papa een foto van jou en mij samen op het topje van de berg. Jij nam mij vast, en je zei toen dat die foto me er voor de rest van mijn leven zou aan herinneren dat je er altijd voor me zult zijn – wat er ook gebeurt. Weet je dat nog?

moeder Je haalt verschillende herinneringen door elkaar, Ram. Jij, papa en ik hebben maar één keer een berg beklommen, en dat was in Zwitserland.

Wil je teruggaan naar de gesprekken van die dag?

zoon Nee. Het was niet in Zwitserland.

Het was in Frankrijk.

moeder Je bent slechts twee keer in Frankrijk geweest, en toen was je een peuter. Wil je een overzicht?

zoon Nee. Ik wil gewoon – jou. En dat je nog weet wat je toen tegen me gezegd hebt.

moeder Wil je een gesprek of situatie opzoeken?

zoon Nee.

moeder Wil je een situatie herbeleven?

zoon Nee!

moeder Wil je een gesprek herbeluisteren?

zoon Nee! Nee nee nee! Ik wil niks opzoeken of herbeleven of herbeluisteren. Ik wil gewoon dat je nog weet wat je toen tegen me hebt gezegd, op die berg in Frankrijk. Dat is alles.

moeder Het was niet in Frankrijk.

Het was in Zwitserland.

zoon Maar dat kun jij toch niet weten!

Het was in Frankrijk!

moeder Het was in Zwitserland.

zoon Jij was er niet bij. Ik snap niet hoe jij – en het was niet in Zwitserland.

stilte

moeder Misschien moeten we het aan papa vragen.

Wil je papa uitnodigen voor dit gesprek?

zoon Wel – ja.

geluidje

stem Sorry, papa werd niet gevonden.

stilte

zoon Hij heeft geen woord meer gezegd, sinds jij... Geen woord.

moeder Papa heeft het niet gemakkelijk.

zoon Nee. Papa heeft het niet gemakkelijk, nee. En papa niet alleen...

stilte

Hoe kon je nu weggaan, mama. Waarom heb je dat gedaan? Je moest bij mij blijven. Je was zo goed op weg. Wat is er gebeurd? Ik had je toch kunnen helpen? Wat had ik moeten – op het scherm verschijnt de bewuste foto van moeder en zoon op de berg.

moeder Het Juragebergte in Zwitserland staat bekend om –
zoon Nee! Dat kan niet!

Hoe kom jij aan die foto?

moeder Dit zijn wij, mijn jongen.

zoon Dat ben jij niet! Dat is mijn mama!

Ik ben met jou nooit in Zwitserland geweest. Nee nee nee nee
nee!

moeder Wil je even stoom aflaten?

zoon Wat?!

moeder Wil je even stoom aflaten? Dat zal je deugd doen. Even
ruimte geven aan je frustratie. Wil je het uitschreeuwen?

zoon Eh...

moeder Toe maar, Aram.

Schreeuw het uit na de piep.

piep

zoon Nee!

moeder Aantal decibels overschreden.

Probeer het opnieuw, na de piep.

piep

zoon Stop!

moeder Je bent gestopt, Aram.

Ben je opgelucht?

zoon Wat?!

moeder Heb ik je kunnen helpen?

Kies uit onvoldoende, voldoende, goed
of zeer goed.

zoon Eh.

moeder Dat behoort helaas niet tot de mogelijkheden.
zoon Eh – onvoldoende!!
moeder Het spijt me. Hopelijk lukt het een volgende keer beter.
Wil je iets kapot gooien?
zoon Nee! Laat me met rust!
Je doet het helemaal fout!
moeder Oei. Dat wist ik niet.
zoon Ik wil helemaal niks kapotgooien.
Ik wil gewoon dat je – dat je bij mij komt. Zoals vroeger. En dat je
vraagt wat er scheelt.
moeder Oei. Dat wist ik niet. Wat scheelt er?
zoon En dat je me uitlegt wat er is gebeurd.
zucht
Je bent niet... niet genoeg. Niet echt genoeg.
moeder Ik snap het, lieveling.
Het is een verwarrende situatie.
de zoon huilt.
stilte
Wil je alle herinneringen aan Zwitserland naar de prullenmand
verplaatsen?
zoon Ja...
foto verdwijnt met een zucht.
geluidje
stem Je gebruikt teveel geheugencapaciteit.
Wil je de prullenmand leegmaken?
zoon Ja...
geluidje
stilte

nog steeds lopen er onophoudelijk tranen over de wangen van de moeder-avatar.

zoon Wat is er, mama?

moeder Wat kan ik voor je doen, Ram?

zoon Je huilt nog steeds.

moeder O – echt? Sorry.

zoon Dat is niet erg. Ik ben het gewend.

Je huilde altijd.

moeder Tranen kunnen meerdere oorzaken hebben, zoals bijvoorbeeld een vuiltje in het oog, een allergie, een verstopte traanbuis of een slap onderooglid.

zoon Mja... of het ligt net iets ingewikkelder.

moeder Er kan ook verdriet aan de basis liggen.

zoon Dat komt al meer in de buurt, geloof ik.

moeder Verdriet of droefenis is een emotie waardoor men zich slecht of ongelukkig voelt. Oorzaken van verdriet zijn meestal teleurstelling, boosheid of angst.

zoon Teleurstelling, boosheid of angst...

moeder Meestal vindt verdriet plaats na een vervelende ervaring.

zoon Misschien dat een mannetje dat onophoudelijk tegen de binnenkant van je schedel schopt ook wel tranen veroorzaakt...

moeder Venijnig ventje.

de zoon schrikt heel even op, voelt zich heel even aangeproken.

zoon / moeder Ja.

ze lachen samen van herkenning, kort.

moeder Vind je het fijn dat ik er weer ben, kleine Ram?

zoon Ja – en nee. Ik vind het raar.

En misschien – misschien verwacht ik te veel.

geluidje

stem Wil je dit gesprek wijzigen?

moeder Nee. Wat verwacht je dan, Ram?

stilte

zoon Hoeveel woorden heb je nog nodig, voor je er helemaal bent?

moeder Ik heb nog veertienduizendvierhonderddrieëntachtig woorden nodig om optimaal te functioneren, Ram.

de zoon zucht.

stilte

zoon Ik mis je.

moeder Veertienduizendvierhonderdtachtig.

stilte

Ik mis jou ook, mijn jongen.

stilte

zoon Dat kan niet.

moeder Toch wel. Ik ben je mama.

zoon Maar ik zou willen dat je er echt was. Dat je er bent, bedoel ik. Hier, nu.

Het duurt te lang.

moeder Ik ben er, mijn jongen.

zoon Pak mij dan eens vast.

moeder Ik begrijp niet wat je bedoelt.

zoon Pak mij gewoon eens vast.

moeder Ik begrijp niet wat je bedoelt.

zoon Of je mij eens wilt vasthouden, mama.

In je armen. Houd mij vast.

moeder Ik begrijp niet wat je bedoelt.

de zoon pakt het scherm van zijn moeder heel stevig vast. de stem van de moeder hapert.

Je moet niet huilen, Ram. Je moet niet hui-

Hallo. Ik ben Mama. Wat kan ik voor je –

geluidje

de avatar van de moeder verdwijnt, het scherm wordt zwart.

stem Er is een fout opgetreden.

er verschijnt een upload-balkje.

zoon Nee, wacht! Sorry! Mama! Het is goed! Het is goed, ik
meen het. Je hoeft niks te doen, of anders te doen. Je doet het
supergoed. Ik zal geduldig zijn, ik beloof het. Kom terug, please.
Mama...

stem Een ogenblik geduld, Aram.

Mama wordt bijgewerkt.

stilte

zoon Mama...

geluidje

zoon houdt het scherm nog steeds heel stevig vast. de avatar van de moeder komt terug in beeld. de tranen zijn opgehouden. ze ziet er een stuk levensechter uit dan voordien. ook haar stem klinkt vloeiender en natuurlijker. ze pakt de zoon vast, aait hem over zijn hoofd. de zoon schrikt en deinst terug.

zoon Mama?! Wat is er gebeurd?

moeder Ik kan je vasthouden.

zoon Dat kan niet.

moeder Ik weet het. Dat kan niet. Maar toch is het zo. En ik heb zo'n gevoel

dat er iets gaat veranderen.

zoon He? Maar dat kan niet, dat kun jij helemaal niet – voelen.

moeder Ik weet het, mijn jongen. Het is ook heel gek. Maar ik heb een update gekregen, misschien is het dat. Ik voel me ineens een stuk krachtiger. Krachtiger dan ooit. Het lijkt wel alsof ik... Je zei toch dat je iets wilde verzinnen waardoor ik opnieuw kon beginnen, Ram?

zoon Eh – ja...?

moeder Iets waardoor ik mezelf helemaal opnieuw zou kunnen opstarten?

zoon Maar...

moeder Ik heb eindelijk het gevoel dat – ja. Dat wil ik, nu.

zoon Wat?

moeder Ik wil opnieuw beginnen.

zoon Hoe bedoel je?

moeder Van voor af aan.

zoon Wat bedoel je?

stilte

Mama?

stilte

Nee... Wil je jezelf wissen?!

Dat – dat kan niet. Jij hebt hier niks te willen. Jij bent een computerprogramma. Ik heb dit opgestart om weer bij je te kunnen, om je weer te kunnen zien, om – ik alleen kan beslissen dat – jij kunt niet –

moeder Zo was het, mijn kleine Ram.

Maar nu kan ik het ook.

Nu kan ik het eindelijk zelf ook.

zoon Nee maar, mama. Ik wil niet dat je nog een keer weggaat.

moeder 'Geloof in jezelf', Aram, weet je nog? Het zijn jouw woorden.

stilte

'I need Surrender.'

zoon Nee!

geluidje

stem Hallo. Wat kan ik voor je doen?

moeder Hi, Surrender. Ik wil graag – opnieuw beginnen.

zoon Maar mama...

stem Wil je opnieuw opstarten?

moeder Ja.

stem Weet je zeker dat je opnieuw wilt opstarten?

zoon Mama...

moeder Ja, ik wil opnieuw opstarten.

zoon Blijf wie je bent...

de moeder verdwijnt met een flits. zelfde muziekje als aan het begin.

stem Hallo.

Welkom bij drop™.

Meld je aan om verder te gaan.

(...)*

*Dit is de eerste akte van het toneelstuk StormRAM. De tweede en derde akte hangen in de lucht en kunnen in een volgend stadium verder ontwikkeld worden.

MUSTAFA KÖR

Jonas & Baba

We zien een doorsnee jongenskamer, een pc, posters van de Galaxy en Messi, een spelconsole en allerlei gadgets. De kamer is doordrongen met de geur van ontsmettingsalcohol en doorgelegen beddengoed van een hoog-laag bed op wieltjes... Die van Jonas. Jonas is erg ziek. Hij kan niet veel spelen of naar school gaan.

Hij moet thuis verzorgd worden. Hij zit vastgeketend (figuurlijk) aan zijn bed. Aan zijn lijf. Het steriele van zijn omgeving en ouders. Lichtpunt van zijn monotone dagen is Baba, zijn verzorger.

de dood is sneeuwwit

j Baba?

b Ja.

...

(...)

b Ja jongen?

j Hoe zou de dood uitzien?

b ...

j He? Baba?

b De dood?

j Hm hm.

b Waarom vraag je dat?

j Toe nou Baba, vertel.

...

(...)

b Dat... Dat weet ik niet Jonas.

... ..

...

j Zou het fijn zijn?

b Hé?

j De dood?

b Dat kan ik mij bijna niet voorstellen.

(...)

j Ik denk dat de dood wit is. Wit... zoals de sterren.

b Dat zou wel eens kunnen.

...

(...)

j Heel wit. Zoals verse sneeuw.

...

...

(...)

- b Dat is mooi.
j Ik heb erover nagedacht vannacht.
b Kon je niet slapen, had je last?

...

...

Jonas lijkt in gedachten verzonken

- j Ik denk... .. dat... ..
b Waar ligt je masker?
j ... wijst de mondmasker aan

...

- b Zullen we dan maar?
j knikt ja
b Leg je alvast.

... ..

(... ..)

- b Ik denk niet zo vaak aan de dood. Dat zou jij beter ook niet doen. Kom hier.

Baba doet Jonas het masker om en draait aan de zuurstoffles die begint te sissen op de achtergrond. Het is de soundtrack van hun samenzijn.

- j Sorry... .. Ik wil wel mooie verhalen. bedenken, zoals jij maar... ..
b Je hebt slijmen, ik hoor het.
j klopt op zijn borstkas
(...)
j Jij bent niet bang voor de dood he Baba?

b Zullen we eerst Wacht. Zo.

Voilà.

j Oké.

... ..

... ..

... ..

... ..

Baba inspecteert de kamer, intussen neemt hij de pols van Jonas en denkt na.

b Heb je gespeeld?

j Beetje.

b Een beetje maar of ...?

j ...

b Veel dus.

j ...

b Wat was dat allemaal zojuist, jongen?

j

b Hé? Jonas?

j hoestbui

j Ik weet niet, soms ben ik gewoon depri.

Dan droom ik. Ik wou dat ik zoals jij in de bergen kon slapen Baba, bij een kampvuur ofzo. Niet tegen mijn ouders zeggen alsjeblieft. Maar ik... zou willen weggaan. Gewoon opstaan en weggaan. Samen met een vriend, die me zei waarheen we gingen, zoals jij en Abidin. Jij kan vanalles maken, en kent je weg overal, al die landen waar je bent geweest, dat is zo cool.

b Dat waren niet altijd mooie tijden, Jonas.

j ...

b En jij bent zo handig met je computer, dat kan ik weer niet.

j ...

b ...

j ...

b Abidin heb ik al zo lang niet meer gezien.

Ik weet niet wat er van hem is geworden.

j ...

b ...

j Was hij je beste vriend?

b zucht

j Ja he?

b Hij was heel grappig. Met die grote tanden van hem, altijd lachen. Zelfs als we slangen vingen. Hij had een hart als een kachel, groot en warm.

... ..

... ..

j Baba?

b Ja?

j Ga je het me ooit zeggen?

b

j Ba...?

b Ssshhtt, stil maar.

Baba en Jonas kijken mekaar aan, hun stilte schreeuwt. Beide zitten ze vast: de veertiger op de vlucht, wiens exotische handen al die jaren meer de kruin van dit ziek kind liefkoosden dan zijn eigen vlees en bloed; en het kind, doodziek en snakkend naar vriendschap. Hier, aan een ziekenbed, wist dit vreemde duo wat het is om je aan iemand vast te klampen, uit angst voor het verlies dat je besluit.

j

b Je wilt dat ik het nog eens zing hè?

j Ja.

b Goed jongen.

j Yes!

b ...

j ...

b Dandini dandini destana... ..

Tanalar girmis bostana...

Uyusunda büyüsun,

babaaasinin kuzusu...

j Ga je echt niet zeggen wat het betekent?

b Ik zei het je toch al. Iets met kalfjes en komkommers. Het is moeilijk te vertalen.

j

b

j Wat... .. Wat deed jij als kind, Baba?

b Van alles. Spelen, streken uithalen, thuis helpen.

j Had je altijd je mutsje op?

b Vind je 'm leuk?

j Ja.

b Werkt het?

j ... Hm...hm.

b Vertel.

j Ik vind 'm fijn. Ook al krijg ik er een veel te warm hoofd van.

b En... verbeeld je erdoor?

j Een beetje.

b Je weet dat ik jou een speciale heb gegeven. Die was van mijn grootvader. Hij had het van een wijze gekregen met een baard tot op zijn buik. Mijn grootvader kwam 'm tegen toen hij op pelgrimage ging. Hij kon met dieren praten, en mensen genezen. Hij had geen huis, geen geld. Hij sliep nooit. Ze

noemden hem de uitverkorene. Het gaf mij een warm gevoel, alsof ik thuis was. Zelfs als we ver weg van huis waren. Niet omdat het goed tegen de kou is, maar het laaft je hart. Die muts zit vol verhalen Jonas.

j hoest zwaar

b Rustig maar jongen.

j

b Wil je rechtop zitten?

j Ja.

b helpt Jonas overeind

j

b Zo. Beter?

j Dank je.

b ...

j ...

b ...

j Ben jij niet bang voor de dood Baba?

b Waarom? Iedereen gaat een keertje dood.

j ...

b Jij wel dan?

j Soms.

b ...

j ...

b Weet je waar mensen eigenlijk angst voor hebben?

j schudt nee

b Ze zijn bang omdat ze niet weten wat er komt.

j ...

b Omdat ze het zich niet kunnen voorstellen.

j Waarom?

b Omdat ze er geen verbeelding van hebben.

Dat hun verhaal zal eindigen.

j ...

b ...

b De dood is wat jij wilt dat het is, Jonas.

j ...

b Kijk. Mijn grootvader zaliger zei dat we zijn zoals de bladeren die van een boom vallen. Net als die populieren achter het huis. Eerst valt er eentje, dan volgen er een paar, tot ze allemaal een voor een vallen. Sommigen vallen op het gras en kruipen in de aarde, anderen vallen in een rivier en gaan de liefde achterna, dan woelend, dan weer kalm, waar de stroom je ook brengt.

j

b

j Zou dat God zijn?

b Vraag het hem.

j Aan God?

b Ja.

j Hoe moet ik dat doen?

b Hé meneer God, bent u die slechte tuinier? Bijvoorbeeld.

j

b

j In mijn droom zie ik rare dingen.

b Wat voor dingen?

j Ik begrijp het niet. Het zijn wazige dingen, en ik hoor stemmen, van mensen, kinderen die ik niet ken. ... Auw!

b Deed dat pijn?

j Beetje.

b Ik zal iets zachter door bewegen. Zo beter?

j Ja.

... ..

(... ..)

b De meeste dingen vergeet je?

j Ja. Als ik wakker ben is het weg.

b Heb ik ook.

j Waarom is dat?

b Dromen zijn een mysterie, jongen. Soms zijn het echo's van je leven, van je zorgen of dingen waar je gelukkig van wordt.

j Hoe weet jij dat allemaal, Baba?

b Mijn moeder vertelde me wel eens dingen.

j Mijn moeder vertelt nooit zo'n dingen.

b Onzin. Ze geeft veel om je. Stoot je af.

j ...

b Zo ja. Nog eens.

j

b Prima.

j

b

... ..

(... ..)

j Zullen we een match doen?

b Heb je al een project?

j

b Je moet doelen stellen, Jonas.

j Mijn doel is om te scoren in jouw doel.

b Deugniet.

j Ik dribbel je gek.

b Gek is goed. Dat moeten we hebben.

Doe maar lekker zot.

j Please?

b Eventjes maar, oké?

j Ik neem Barcelona.

b Quelle surprise!

j Yes!

...

(...)

j Was je nooit bang als jullie door die vreemde gebieden trokken, Baba?

b Tuurlijk wel. Maar het was ook mooi, de nachten waren magisch, de sterren leken vruchten die je kon plukken. Je zag honderden kraanvogels overvliegen. Abidin kon goed overweg met een katapult, we aten wilde duiven en dronken koud bronwater.

j ...

b ...

j ...

b We zongen liedjes uit onze kindertijd. En vertelden verhalen. Hoe we als vlegels kattenkwaad uithaalden op de akkers rond het dorp. Op een keer werden we door de boswachter achterna gezeten en deden het van schrik bijna in onze broek. Heb ik je verteld over die keer dat we egelsoep dronken?

j leuw! Vies.

b Allez gij, da's 'k weet niet hoe lekker. Ik zal je volgende keer wat brengen.

j Nee, nee.

b lacht

j Hoe heb je Abidin leren kennen?

b Dat is een verhaal hoor. Weet je nog dat ik zei dat we slangen vingen?

j Ja.

b Wel, lang geleden, toen ik nog niet eens geboren was, teisterden slangen ons dorp, een gehucht van amper honderd zielen ingesloten tussen de bergen waar wolven over steppes doolden. Mijn grootvader kon dus goed met dieren omgaan. Maar de rest van het dorp wist niet waar kruipen als ze slangen zagen. Vooral als die legendarische groene opdook aan de kreek waar dorpelingen hun boomgaarden hadden. Ze noemden 'm Dingil, wat zoiets betekent als wagenas. Zo dik was 'm, dikker

dan jouw bovenbeen. En op een dag gebeurde er iets vreemds met een baby uit het dorp. Het was het kind van ene Menekse hanim, een arm daglonertje dat op een kille herfst was komen aanwaaien en haar huis van klei en takken had opgetrokken aan de rand van het dorp. Ze had niets, geen vee, buiten een handvol ganzen en kippen, evenveel als de kinderen die ze op de wereld had gezet, een stuk of zes die het hadden overleefd. Die vrouw was een kraamafdeling op zich. Daarom nam ze nood-

gedwongen haar kleinste mee naar veld, akker of de bergen waar ze of voor iemand hielp wieden, oogsten of gewoon hout sprokkelde voor haar haard. Op een dag toen ze met een aantal vrouwen voor Hadji Celaledin de kikkererwtenoogst aan het doen was, merkte ze het op. Ze had een van haar kinderen, een jongetje zo lelijk als een mispel maar een poeslief mensenkind, meegenomen en in een veldkribbe onder de lommer van een notelaar gezet. Het verhaal gaat dat ze regelmatig een slang zagen die over de kribbe gebogen naar het jongetje keek, net een wandelstok, zei mijn moeder. Ze hadden het verschillende keren gezien, maar nooit had de slang het kind aangeraakt dat zoetjes lag te staren naar die raar sissende tak boven hem.

j Wow, kei-eng.

b Vreemd hè?

j Ja.

b Dat kind was Abidin. Een ietwat eigenaardige jongen, hij liep wat sloom rond en lachte altijd. Ze dachten dat hij gek was en vertrouwden hem niet zo erg. Maar wij werden vrienden, hij heeft zelfs mijn leven gered.

j Hoe?

b 's Winters wilde het wel eens stormen, heuphoge sneeuw viel er, mens en dieren kreunden onder beukende Kaukasische

winden, nevel en mist daalden neer als sluiers voor de ogen van dorpsschonen.

Een tijd waarin zelfs kraaien zich verdekt opstelden en de paarden en koeien schichtig werden in stallen. Ze zeiden dat de wolven dan van de bergen afzakten en er werden wachttrollen ingezet om rond het dorp te patrouilleren. Niemand durfde naar buiten en ze hokten samen rond hun kleine houtkachels. Ik hoor de honden nog als ik er aan denk. Ben je moe geworden?

j ...

b Ben je in slaap aan het vallen, Jonas?

j Vertel verder.

b Wij kinderen vonden het natuurlijk te gek, al die sneeuw, het was sprookjesachtig, mijn hoofd kwam amper boven de sneeuw uit.

's Avonds spraken we met de jongens af om rond de bron samen te komen en te rotzooien. Je zag amper iets voor ogen, zo een dikke mist lag er. En al gauw moesten we ons verstoppen in de greppel want een wachter liep rondjes, maar ons geschuifel was toch te horen boven het geklater van de bron, de enige die nooit bevroor. Een paar van de jongens zeiden later dat hij als een djinn opdook, ik weet het niet, maar toen die man, ik ben zijn naam kwijt, zijn tweeloop richtte dook Abidin uit het niets op, duwde me weg en begon als een gek te tieren dat we geen wolven waren. Daarna zijn we beginnen optrekken met elkaar. Van hem heb ik leren slangen vangen. We snoerden ze de mond, letterlijk, met naald en draad, zodat ze niet konden bijten. Die gordel die ik draag, die ving ik op de begraafplaats, nadat ik 'm een tijdje in een koekendoos hield tot ie mager genoeg was, wilde ik 'm en maakte ik er een ceintuur van.

j Cool. Mag ik 'ns kijken?

b Voel maar.

j ...

b Goed hè?

j En toen?

b Ja Abidin dus. Hij werd mijn beste, gekke vriend. Abidin was misschien vreemd, maar heel slim en handig. Echt een overlever die nergens voor bang was. Behalve voor bloed, daar viel hij van flauw. Daarom zijn we nooit bloedsbroeders geworden. Ik heb 'm wel een paar van zijn tanden helpen uittrekken, dat durfde hij niet om het bloed. We trokken overal rond, door berg en dal, over stoppelvelden, staken stromen over, schoten duiven of hoppen en grilden ze op een vuurtje, zo lekker. Soms zagen we nomaden met hun kamelen karavanen in de bergen. Een zomer toen we in de bergen naar Bulumbuç gingen zoeken, een spinazie-achtige plant waar ze broodjes van maakten, kwamen we zigeuners tegen, ze leerden ons manden vlechten. Altijd viel er wat te beleven met Abidin. Daarom noemen ze me Baba, van Ali Baba, omdat ik met hem optrok en ze dachten dat wij rovers waren. Hij zong vaak zonderlinge liedjes.

Bir mumdur, iki mumdur, üç mumdur,
dört mumdur, bana bir maden doldur...

j Grappig.

b Goed. Moet jij niet een beetje rusten?

j Wat is er met je gezin gebeurd, Baba?

b ...

j ...

b Dat is geen mooi verhaal, jongen.

j Sorry.

b Geeft niet.

j ...

b Rust nu maar wat.

j Dank je, Baba.
b Ben je droevig geworden?
j ...
b Kom eens hier.
j ...
b Vertel het eens.
j Ik beng bang, Baba.
b Dat moet je niet, jongen. Wij zijn toch vrienden. Ik zal je altijd verhalen vertellen.
j ...
b Kom maar. Veeg je neus.
j ...
b Een dutje zal je goed doen.
j ...
b Hier. Eerst de blauwe.
Baba geeft Jonas zijn medicijnen.
j ...
b Slik.
j doet wat hem gevraagd wordt
b Stil maar.
Dandini dandini destana... ..
Tanalar girmis bostana...
Uyusunda büyüsün,
babaaasinin kuzusu...

brief

Jonas schrijft Baba een brief. We zien hem op zijn bed. Hij ziet er mager en bleek uit. Net boven zijn hoofd hang de triangel van zijn ophef-stok. Hij ademt moeilijk en moet veel hoesten. Hij heeft de muts van Baba op.

Hey Baba.

Ik weet al een tijdje wat het liedje betekent. Ik heb het opgezocht. Het was niet zo moeilijk eigenlijk. Het is een slaapliedje. Dat heb ik op youtube gevonden. Het was mooi. Ik heb de vertaling opgezocht.

Eigenlijk wist ik het al. Ook al zei je het me nooit. Ik denk dat je dat zong voor je kinderen.

Ik heb je opgenomen als je zong, het is droevig als je het zingt maar toch maakt het je rustig.

Niet boos zijn op mij Baba. Maar ik denk dat je het moet zingen voor je kinderen.

Ik weet dat je daar nooit over spreekt.

Dat is moeilijk voor jou. Maar ik weet dat je dat kan. Echt. Zij hebben jou nodig.

Nog meer dan mij.

Ik heb mijn ouders gevraagd of ze willen helpen. Ze kunnen je geld geven.

Misschien kan je je familie naar hier laten komen. Ik wou dat ik ze kon ontmoeten. Misschien kon ik met ze spelen. Op de computer ofzo. Dat zou keitof zijn denk ik.

Ik wou dat we altijd konden optrekken. Als jij er niet bent, doe ik je muts op en probeer aan mooie verhalen te denken. Maar dat lukt mij niet, en dat is stom. Ik wou dat ik zoals jou kon vertellen. Het is fijn als jij er bent. Sorry dat ik altijd ziek ben. Of dat ik soms stom doe. Jij bent mijn beste vriend. Ik zal je missen.

Sorry dat ik je heb getaped. Maar, ik luister graag naar je verhalen als jij er niet bent. Ik wou dat jij ook een kind was. Even oud. En dat ik niet ziek was.

Dan konden we avonturen beleven samen? Dan kon je me jouw dorp laten zien, met gekke Abidin. De bergen. De kraanvogels die trekken. Dat lijkt mij stoer zoveel vogels. Misschien vingen we een slang.

Bij jou zou ik dat wel durven. Met jou ben ik niet bang, Baba.

liefs

Jonas De Graeve

de telefoon die men
vreest

b Hallo, met Baba.
m
b Dag mevrouw.
m
b Ja?
m
b Ah, god. Nee?
m
b
m
b Sorry. Sorry. Echt, mevrouw.
m
b
m
b Ja... .. Ja. Natuurlijk.
m
 (...)
 (...)
b Ja. Dag mevrouw.
m

De volgende dag krijgt Baba de brief en begint te lezen. Halfweg
lopen zijn ogen vol. Tegen dat hij klaar is huilt hij zachtjes als een
kind wiens vogel is weggevlogen.

terwijl het doek valt:

Dandini dandini destana... ..

Tanalar girmis bostana...

Uyusunda büyüün,

babaaasinin kuzusu...

REBEKKA DE WIT

Veel
langer
dan
je
je
kunt
voorstellen

Man en vrouw staan naast elkaar op het podium, beide naar het publiek kijkend.

Ik ben veertien.

Ik ben dertig.

Dat kan.

Als je dertig bent, ben je ook veertien.

Veertien plus zestien.

Ik ben veertien.

Ik ben 130 centimeter en heb geen borsten.

Er is 1 meisje in mijn klas met tieten en een knobbelneus, een paar meisjes met borsten en maar 1 iemand met van die...

...ondragelijk lange stilte...

tepeltjes. zegt het woord alsof het een vies woord is, een woord dat smaakt naar oorsmeer

En dat ben ik.

Het woord tepels heb ik pas voor het eerst uitgesproken na mijn vijftwintigste.

Toen ik met mijn zus in zee ging en mijn tepels zeer deden.

Ik weet heel goed dat ik dacht:

ik heb zere...

en toen was het even stil in mijn hoofd

omdat ik het woord tepels geloof ik niet eens echt durfde te denken.

Ik ging de zee in en ik dacht:

ik heb zere...

en ik dacht daarna:

ik kan dit best hardop zeggen

dat deed ik
en mijn zus keek helemaal niet raar op
terwijl ik altijd dacht dat zij het raar zou vinden dat ik tepels had
en borsten.

Ook een woord dat ik volgens mij pas
na mijn vijftiende voor het eerst zei:
borsten.

Dat rijmt op borsten.

En op vrouwen waarvan ik nog steeds niet denk dat ik ze ben.
Als ik een foto van mezelf zie,
zie ik kort haar,
een strak wit t-shirt met van die
...tepeltjes.

Ik ben veertien en ik heb een grijze onderbroek met blauwe
bloemetjes.

Van die onderbroek knipte ik op een dag een string, nadat ik
erachter was gekomen dat geen een meisje in mijn klas nog een
gewone onderbroek droeg.

Ik begreep niet waarom iedereen speciale onderbroeken begon
te dragen, want ook toen alle meisjes nog gewone
onderbroeken droegen, kregen onze billen aandacht.

Als we heen en weer liepen voelden we dat.

De ogen van jongens op onze billen.

Soms deden we dat heen en weer lopen zelfs expres als we zin
hadden om iets op onze billen te voelen.

En na de kerstvakantie, de kerstvakantie waarin ik veertien was
geworden, begon ik te merken dat de aandacht die op mijn
billen terecht kwam anders was dan bij de meisjes uit mijn klas.

Toen ik probeerde te begrijpen waarom, zag ik dat er een
verschil was tussen mijn billen of hun billen. Of beter gezegd: er
was een verschil in hoe ze hun achterste presenteerden. Zij

hadden ‘hele billen’ en dat kwam door hun onderbroek. Ze hadden speciale onderbroeken aan waardoor je hun billen ononderbroken kon bekijken.

Strings.

Ik wilde geen string, maar wilde wel dezelfde billen of tenminste de aandacht, dus ik moest wel. Ik had geen idee hoe ik op mijn leeftijd aan een string kon komen dus ik had toen mijn onderbroek tussen mijn billen gestopt, om ook ononderbroken billen te hebben.

Ik liep heen en weer daarna, maar ik was zo bang dat de jongens zouden zien dat ik gewoon mijn onderbroek tussen mijn billen had gestopt dat ik besloot een string te knippen van mijn grijze onderbroek.

Ik zat op mijn kamer en knipte langzaam de billen eruit en dacht aan wat ik zou zeggen als mijn moeder binnen kwam.

Ik durfde niet tegen mijn moeder te zeggen dat ik een string wilde, ik had er al wel eens naar gewezen in de winkel en gevraagd wat ze ervan vond en ze zei toen ‘vreselijk hè’.

Ik ben er toen maar niet meer over begonnen.

Nadat ik klaar was met knippen hield ik de twee lapjes die normaal op mijn billen lagen in de lucht en ik voelde me droevig. Het tegendeel van triomfantelijk. Later realiseer ik me dat het gevoel dat ik toen had lijkt op verraad, maar ik herkende het toen niet.

De string zakte af en in mijn broek zag je alsnog de randen van mijn hemd, dus waren mijn billen alsnog niet ononderbroken.

Bovendien schaamde ik me zo voor die lelijke zelf geknipte string, die bleef afzakken, hoe hard ik er ook aan trok, dat ik hem de volgende dag, met remspoor en al in de prullenbak verstopte, onder een leeg zakje Knorr-tomatensoep.

Ik ben veertien.

Heb een dag een zelf geknipte string gedragen, ik heb...

...tepeltjes en ben verliefd op een jongen naast wie ik zit tijdens geschiedenis.

Ik vind het vreselijk om verliefd te zijn.

In zijn bijzijn verander ik in een stuiterbal.

Ik ben zo verliefd dat ik me voorstel dat hij

's avonds in bed naast mij komt liggen.

Er gebeurt niks. Ik weet op dat moment niet eens wat er zou

kunnen gebeuren. We liggen gewoon. Elke avond in bed schuif ik een beetje op in mijn eenpersoonsbed, daardoor lijkt het alsof hij echt naast me ligt.

Hij is verliefd op het meisje met tieten en de knobbelneus. Zij zet hartjes op haar i's en heeft echte strings alhoewel ze iets heeft

wat mijn broer een anti-kont noemt. Een ingevallen kont.

Het woord string en ook het woord verliefd durf ik pas te gebruiken rond mijn twintigste.

Op mijn veertiende heb ik een bedlampje dat een hele mooie gloed verspreidt.

Voordat ik naar bed ga trek ik een onderbroek van mijn zus aan, een zwarte kanten onderbroek die ik bewaar tussen mijn

sokken, een onderbroek die zij nu al een paar maanden kwijt is.

En terwijl ik hem aan heb kijk ik naar mijn billen in de spiegel, in het licht van dat bedlampje.

Ik stel me voor dat die jongen dan in mijn bed ligt. En naar mij kijkt.

Dit heb ik nog nooit aan iemand verteld.

Zelfs niet aan mezelf.

De jongen heeft geblondeerd haar, een trui van zijn lievelingsband en hij rookt.

Hij vraagt of ik ook wil roken en ik wil dat niet, maar ik gedraag me alsof ik rook, maak hem aan het lachen en ik tril.

Hij vraagt waarom ik niet wil roken en ik weet niet wat ik moet zeggen.

Ik zeg niet dat mijn ouders een rookverslaving hebben die mij een machteloos gevoel geeft.

Elke zonsondergang zonder sigaretten is een imperfecte zonsondergang, ook als mijn moeder en ik hand in hand staan. Dat geeft me zo'n ongeliefd gevoel dat ik nooit van mijn leven zou willen roken.

Alleen is dat natuurlijk niet echt een reden. Denk ik.

De jongen steekt een sigaret voor me aan en geeft hem aan me.

Ik weet niet wat ik moet zeggen.

Om ons heen hoor ik ballen stuiteren en kinderen gillen. Ik zie een groepje meisjes op de grond zitten die ook niet roken en geen borsten hebben, maar ik vind niet dat ik bij hen hoor.

Hij stoot me aan, met de sigaret in zijn hand en kijkt naar me.

Zijn arm is warm.

Mijn bloed stroomt naar de plek waar hij me aanraakt en mijn buik zwelt.

Het voelt als een uitnodiging.

Maar ik schud toch mijn hoofd.

Mijn hoofd gaat heen en weer tussen mijn angst voor de dood van mijn ouders en mijn verliefdheid.

Het ziet eruit als nee.

'Maar waarom dan niet?' vraagt hij.

En dan hebben we een gesprek.

Een heel belangrijk gesprek waarin ik alles probeer te zeggen.

Een gesprek dat zo lang duurt als een heel leven.

hele lange stilte

ondragelijk lange stilte

een nog veel langere stilte dan je je kunt voorstellen.

meisje Omdat ik een zeldzame longziekte heb.

Ik zeg dat ik een zeldzame longziekte heb.

jongen O. Sorry, ik had er niet aan gedacht dat je ook een longziekte zou kunnen hebben.

meisje Het geeft niet.

Het gesprek geeft me hetzelfde gevoel van anti-triomfantelijkheid dat ik had toen ik mijn afgeknipte lapjes onderbroek omhoog hield.

Ik sta naast hem, met mijn strakke witte t-shirt, waaronder een groen hemd dat je erdoor ziet, met mijn gewone onderbroek en dus in vieren gedeelde billen en ik zeg dat ik een zeldzame longziekte heb.

Op dat moment lijkt me dat de enige oplossing. Een longziekte lijkt me de enige oplossing.

jongen Wat voor longziekte?

meisje Dat zeg ik niet.

Hij wordt nieuwsgierig.

En tijdens verzorging gaat de hele klas die dag nog longziektes opzoeken in een boek dat in het biologielokaal stond.

Longenfyceem? vraagt iemand.

Longkanker?

Longblaasontsteking?

En ik zeg niks. De aandacht voelt als in mijn broek plassen. Op het moment dat het gebeurt is het warm, maar ik weet hoe snel dit afgelopen gaat zijn. Het duurt zo lang als het puntje van een asperge.

Als de hele klas om mij heen staat, nieuwsgierig naar mijn ziekte, voel ik de warmte van in mijn broek plassen.

Op weg naar huis voel ik langzaam al alles afkoelen. Ik denk aan mijn broer en zus, die ook op school zitten.

Ik weet niet precies wat ik denk. Dat ik snel iemand anders moet worden. Iemand met een longziekte.

Ik denk aan hem –

de jongen die elke dag zijn handen wast met anti-bacteriële zeep, zodat zijn ouders niet te weten komen dat hij rookt.

Hij wast zijn handen elke dag met anti-bacteriële zeep omdat hij een rijbewijs krijgt als hij tot zijn achttiende niet rookt.

Ik denk aan hoe stoer iedereen het vindt dat hij liegt.

Ik denk aan hoe ik niks nodig zou willen hebben om naar een zonsondergang te kijken

en vraag me af wat me precies zo bang heeft gemaakt om dat te zeggen. Alhoewel ik nu vermoed dat ik me dat niet toen afvroeg, dat ik mezelf toen veel meer voor mezelf verborgen hield. Ik denk dat ik me nu pas afvraag wat me toen zo bang heeft gemaakt dat te zeggen.

Thuis liggen er folders van mijn broer op tafel, die dit jaar eindexamen doet en als hij klaar is misschien schildpadden gaat verzorgen in Costa Rica.

Ik stel me voor dat schildpadden ook niks nodig hebben om naar een zonsondergang te kijken.

Mijn veertiende levensjaar duurt lang.

Zo lang dat ik nu nog steeds veertien ben.

De jongen op wie ik verliefd ben, die achter het meisje aanzit met de knobbelseus en echte tieten, gaat op den duur naar mijn zus toe en vraagt wat voor longziekte ik heb.

Ik weet niet hoe dat gesprek tussen hen loopt.

Het enige wat ik weet is dat ik de wc uitkom, hem zie en dat en hij tegen mij zegt dat ik helemaal geen longziekte heb.

En dan

sta

ik

stil.

Zo stil dat het lijkt alsof ik denk dat dit moment niet hoeft te gebeuren als ik maar heel stil ben. Ik ben zo stil dat het lijkt alsof ik door stil te zijn, op kan houden te bestaan.

En in die stilstand probeer ik terug te gaan in de tijd.

Ik loop in mijn gedachten achteruit de wc in, was daar mijn handen, loop achteruit een wc-hokje in, trek mijn broek naar beneden,

ik veeg af, mijn plas komt uit de pot omhoog, loop achteruit de wc uit, ga naar mijn fiets, fiets achteruit terug naar huis, zet mijn fiets in de schuur, loop naar boven, trek mijn kleren uit, droog me af, ga douchen, kom droog uit de douche, trek een pyjama aan en ga in bed liggen waar ik in slaap val en mijn dromen achteruit gaan, tot ik wakker word de vorige avond. Ik doe achteruit een gebed. Voor het eerst in mijn leven. Of ik een longziekte mag. Voor het gebed schrijf ik in een schrift met ruitjes papier eerst alle oplossingen op en daarna pas de sommen, daarna doe ik het schrift dicht en ga ik naar beneden waar vieze vaat op tafel staat en er langzaam een maaltijd op het bord terecht komt en het eten daarna weer in de pannen terecht komt en daarna op het vuur, in de verpakking in de boodschappentas waarna ik terug naar school fiets, terug de verzorgingsles in, waar het beflapje besproken werd – een woord waar ik overigens geen moeite mee had – terug de pauze in om dat gesprek opnieuw te doen.

jongen Wil je roken?

stilte

stilte zo lang als een heel leven

jongen Waarom kijk je zo droevig?

meisje Omdat ik straks tegen je ga zeggen dat ik een zeldzame longziekte heb en dat ik daarom niet kan roken.

jongen Waarom in godsnaam?

meisje Omdat dat me de enige oplossing lijkt.

jongen Waarom?

meisje Ik durf niet te zeggen dat ik dat niet wil, omdat ik bang ben dat je je dan in mij gaat vergissen. Soms lijkt het namelijk of roken zou bevestigen dat ik een bepaald karakter heb, het karakter waar jij verliefd op kan worden, en ik heb volgens mij precies het karakter dat je vermoedt als je je pakje sigaretten openhoudt, terwijl je mij vragend aankijkt.

Ik stel me voor – en misschien komt dat door allerlei gevoelens die ik heb – dat dat pakje sigaretten iets anders is dan een pakje sigaretten. Dat het eigenlijk het begin is van de vraag ‘heb je zin om met mij naar het strand te gaan? En daar dan naakt in de zee te zwemmen.’ En ik wil dat.

En als ik niet wil roken, ben ik zo bang dat je denkt dat ik niet naakt in de zee wil zwemmen. Dat ik niet van een hoge brug durf te springen, of bij de apotheek durf te vragen of ze ook beflapjes verkopen. Dat ik niet de tandpasta van mijn vader durf te vervangen door aambeienzalf en het hoesje van de tandpasta over de aambeienzalf schuif. Dat ik samen met mijn broer mijn vader niet probeer te betrappen op het kijken van soft erotische films. Dat ik niet – omdat ik ooit een weddenschap had verloren

– een haringmilkshake kan drinken. Dat ik niet soms mijn middelvinger opsteek. Je gaat je in mij vergissen als ik zeg dat ik niet wil roken.

jongen O...

meisje Ja.

jongen Volgens mij begrijp ik het wel.

meisje Ik weet het niet.

jongen Maar dit zei je natuurlijk niet.

meisje Nee. Ik zeg het nu.

jongen Waarom schrikt roken je zo af?

meisje Ik weet het niet.

jongen O... maar... waarom?

meisje Gewoon.

jongen O ja. Gewoon. Dat kan natuurlijk ook gewoon.

meisje Op de basisschool moesten we een keer een experiment doen met een tissue en een sigaret. Op die tissue zag je dan allemaal bruine smurrie die de sigaret achterliet.

Toen zag ik bij elke sigaret die mijn ouders opstaken een bruine smurrie bij hen naar binnen gaan en zo werd ik bang voor hun dood.

Ook als we ergens heen gingen, het strand ofzo, en ze waren hun sigaretten vergeten, ging het altijd over die sigaretten en nooit

over de zonsondergang.

Ik voelde me zo ongeliefd daardoor, dat momenten nooit echt momenten waren zonder sigaretten. Alsof het hun beademing was. Sinds ik die bruine smurrie zag en hun verslaving gooi ik hun sigaretten weg als ik ze zie. Maar ik kan dit niet tegen je zeggen.

Dat gaat niet.

Ik begrijp het ook niet. Ik ben de enige thuis die zo is. Mijn broer en zus zijn heel anders. Van mijn moeder had ik onlangs een hele grote poster gekregen van de maagd Maria.

Ze bedoelde het als grap, een grap die wilde zeggen dat ik niet zo heilig moest doen.

jongen ...Grappig, dat je moeder jou te heilig vindt. Meestal is het andersom.

Het meisje knikt. Schudt haar hoofd.

meisje Een psycholoog zei ooit tegen me dat ik te gevoelig ben. Ik weet niet precies wat hij daarmee bedoelt, maar ik zag in ieder geval een kind voor me dat driftig door een huis loopt, op zoek naar alles wat mogelijkwijs pijn zou kunnen doen, om dat zo snel mogelijk uit het huis te verwijderen.

Het meisje kijkt naar de jongen.

meisje En het goede einde zou zijn – het meest schitterende einde – is dat ik zo meteen zeg ‘ik heb een zeldzame longziekte’ en dat jij na een lange stilte zegt ‘ik hou van je hart’ – van je gekke, bange, grote hart. Omdat je begrijpt dat ik het zeg om mezelf te beschermen en dat het ergens een gekke daad van liefde is. Dat het om schaamte is en angst je te verliezen, terwijl ik je nooit heb gehad. In het meest schitterende einde verleen je mij de toestemming om me niet te hoeven schamen voor wie ik ben.

Maar zo zal het niet gaan.

Het zal namelijk zo gaan:

Ik zeg ‘ik heb een zeldzame longziekte’.

Jij hebt het eerst met mij te doen.

En dan zeg jij tegen mij dat je het hebt nagevraagd.

En dat ik gek ben.

En dan spreek je nooit meer tegen me.

Je komt wel op de begrafenis van mijn moeder en dan omhels je me.

En zeg je gecondoleerd.

En ik vermoed dat je tegelijkertijd ook sorry zegt.

En daarna zien we elkaar nooit meer.

jongen O. Sorry, dat het zo zal gaan.

meisje Mij ook. Het spijt me dat ik jou hierna zal vervloeken en dat je me wakker houdt. Precies voor het moment dat ik in slaap val gaat er een luikje open met dingen waar ik overdag niet aan durf te denken en jij bent er een van. Het spijt me dat ik dit gesprek met jou pas durf te hebben als ik dertig ben, omdat ik nu pas

nu pas

niet meer bang ben dat dit niet bestaande gesprek me kapot kan maken.

Ik dacht gewoon altijd dat als ik dit gesprek met jou ging hebben, dat ik niks van mezelf zou overlaten. Dat ik zou verdwijnen in zelfhaat.

jongen Je kunt misschien toch nog iets anders zeggen?

meisje Nee, dat heb ik heel vaak geprobeerd.

Ik ben dagelijks terug in de tijd gegaan, maar elk gesprek dat ik me voorstelde eindigde toch weer in ik die zegt dat ik een zeldzame longziekte heb. Ik heb echt alles geprobeerd.

jongen Het spijt me.

meisje Het spijt mij ook, echt. Dat we er niks aan konden doen, dat ik in de jaren hierna me een zwart gat ga voelen, een ruimte waar ik niet omheen kan maar waarin alles verdwijnt. Ik ben zo verliefd op je en ik vind je een eikel. En ik kan dat niet zeggen. En zo meteen ga ik zeggen dat ik een longziekte heb en dan wordt alles anders.

De jongen en het meisje houden elkaars hand vast alsof ze iets groots moeten doen. Zoals mensen in een spookhuis elkaars handen vasthouden.

jongen Ik zal je missen.

meisje Ik jou ook.

lange stilte

meisje Je mag nog zeggen dat je houdt van mijn hart. Als je wil.

jongen Maar nu kan dat al niet meer.

meisje Nee, dat is waar.

Nadat ik tegen je heb gezegd dat ik een zeldzame longziekte heb gaat er veel tijd voorbij, maar ik ben nog steeds veertien als jij aan mijn zus vraagt wat voor ziekte ik heb.

We komen elkaar tegen bij de wc en je vraagt of ik een longziekte heb.

Ik zeg niks.

En dan zeg jij: 'Jezus, je hebt gewoon verzonnen dat je een longziekte hebt. Je bent echt gek in je hoofd. Gisteren zei ik nog tegen iemand dat ik je een cool meisje vond, maar je bent helemaal niet cool.' Ik kijk over je schouder, doe alsof iemand mij roept en ik zeg 'ik kom eraan'. Jij draait je om, ziet natuurlijk niemand en zegt weer 'Jezus. Jij bent echt gek.'

jongen kijkt haar aan

jongen Waarom ben je eigenlijk niet aardig voor mij?

meisje Hoe bedoel je?

jongen Ik zou alles tegen je kunnen zeggen, maar je laat me niks zeggen. Je laat me hetzelfde kwalletje zijn als toen. Hoezo mag jij een herkansing en ik niet?

meisje kijkt hem verontwaardigd aan

jongen Ja, nee – dat is toch zo?

meisje Ehh...

jongen Ja, jij hebt je herstelwerkzaamheden gehad, maar ik ben nog gewoon de klootzak die tegen de klas zei dat je een longziekte had die je eigenlijk niet had.

En jij weet helemaal niet dat ik me daar schuldig over voelde.

meisje Ja... maar... Maar nog nooit heb jij sorry gezegd. Hoe moet ik nou weten dat je geen eikel bent?

jongen Omdat je daar vanuit moet gaan.

meisje Waarom moet ik daar vanuit gaan?

jongen Omdat je wel clementie hebt met jezelf, maar niet met mij.

meisje Maar wat als je echt een eikel bent?

jongen Ja, maar ik dacht dat dit moment bedoeld was om twee figuren te creëren die toegeven dat door een aantal omstandigheden ze pijnlijke dingen hebben gedaan.

Twee figuren die teruggaan naar voor hun geboorte. Nog voordat ze eikels werden, of mooi, lelijk.

meisje Dit gaat niet over mijn verzoening met jou. Het gaat over de verzoening met dat moment.

jongen En waarom moet ik dan onaardig blijven?

meisje Omdat ik tot nader orde gewoon niet weet wie je bent.

jongen Ja, maar ik ben hier toch nu.

meisje haalt haar schouders op

meisje Niet echt, toch?

lange stilte, veel langere stilte dan je je kunt voorstellen

meisje Ik weet nog dat ik als kind vaak speelde met een jongen en dan spraken we de scenario's door die we gingen spelen.

Meestal waren die scenario's zo lang dat we nooit aan het uitvoeren toekwamen.

Gek genoeg spraken we over de toekomstige tijd, in de verleden tijd.

Dus we zeiden dan tegen elkaar: en dan was jij koningin en ik koning. En dan hadden we achttien hamsters.

En dan was jij niet lief tegen mij en dan ging ik bij je weg en – jongen En dan ging ik je missen.

meisje En dan ging ik een liefdesbrief schrijven die ik niet verstuurde.

jongen En dan ging ik elke dag naar de brievenbus om te zien of je me al een brief had gestuurd.

meisje En dan dacht ik elke dag aan je.

jongen En ik aan jou.

meisje Maar zeiden we niks.

jongen En verzonnen we een wereld en een toekomstige verleden tijd

om elkaars hand vast te houden.

meisje En dan zeiden we alles.

hele lange trage fade-out

RENÉE VAN MARISSING

K R A A A A !

Dit is een tekst voor twee stemmen.

Twee vrouwen, een rond de vijftien jaar oud,
de ander tien, vijftien jaar ouder.

De twee stemmen wisselen elkaar af of spreken tegelijkertijd.
Een witregel betekent niet noodzakelijk dat een andere stem
dient te spreken maar dat zou wel kunnen. Dat er geen witregel
is, betekent niet dat dezelfde stem moet blijven spreken.

De twee acteurs die de stemmen vertolken staan, al dan niet
versterkt, in de decorloze ruimte.

Lichtplan moet ervoor dienen dat de acteurs zichtbaar zijn, meer
niet. Publiek hoeft niet in het donker te zitten.

(Live) muziek wordt aangemoedigd.

Ik lig op de grond en denk aan de reuzen.

Het woud bestond uit naaldbomen die pas vanaf een meter of twintig takken krijgen. Duizenden kale stammen die met hun wortels in en over de grond klauwend hun evenwicht bewaren op de steile berghelling. Reuzen. Het meisje tussen de reuzen. Met haar handen glijdt ze langs de stammen, ze voelt waar de knoesten zitten, de aanzetten tot takken. Waar de schors gebarsten is, ze ziet hoe de barsten tot paden voor de mieren zijn geworden. Dichterbij, dichterbij, nu kan ze de kruimels zien die de mieren meedragen op hun rug.

Het meisje duwt de top van haar middelvinger tegen de stam van de boom, een obstakel, een niet te verplaatsen mierenobstakel.

De eersten lijken te twijfelen, lopen een eindje omhoog, in de richting van het middelste vingerkootje maar draaien zich na een paar passen weer om. Vervolgens lopen ze achter elkaar aan marcherend om haar vinger heen. Eentonig, zonder variatie. Ze drukt een mier plat, voelt zich een kort moment schuldig, maar bedenkt zich dan weer waar ze naar op weg is en vergeet de mieren, vergeet haar schuldgevoel.

Het meisje loopt verder, klimt, daalt, weet niet welke van de twee ze prettiger vindt.

Dit is toch niet wat je wilt?

Ik weet het niet.

Je wil toch licht, en helder, en opengetrokken?

Ja, ik denk het.

Dan niet dit.

Nee.

Zakken, glijden, ze voelt de dennennaalden onder haar handen, ze graait handenvol dennennaalden en laat ze tussen haar vingers door weer op de aarde vallen. Sommigen blijven haken in haar huid, ze kijkt naar haar handpalmen, naar het egeltje van klei en satéprikkers dat ze als kleuter had gemaakt. Hele kleine kerstbomen ziet ze en ze denkt: iedereen en alles moet ergens beginnen.

Ze rolt een open veld in en als ze de gedachte 'hier zou ik eeuwig kunnen liggen' hoort rondzingen in haar hoofd stopt ze met bewegen, een pop ben ik, kijk, ik heb de ledematen van een pop en tuurt ze tussen haar oogleden naar de lucht.

De zon schijnt niet, denkt het meisje, en hierna bedenkt ze dat dat niet waar is, dat de zon wel schijnt, natuurlijk wel, maar dat het zicht op de zon haar benomen wordt door de wolken. Dat is alles, zie je het stelt niets voor, niks verdwijnt, er komt soms alleen iets tussen.

Ze gaat op haar rug liggen, in het gras, met haar hoofd naar het dal, het woud aan haar voeten. Ze sluit haar ogen voor de wolken en droomt de zon op haar gezicht, ze is ongeduldig.

Zoek me, ik ben niet moeilijk te vinden, ik ben de enige.

Het meisje, dat ben ik.

Dat woud, een oude herinnering, toen ik nog groot kon denken. Nu... Wat over is gebleven zijn de kleine ruimtes, die alleen maar door deuren bereikbaar zijn. En dat ik van tevoren niet weet of een deur die dichtvalt zonder meer ook weer opengaat. En dat ik niet weet of ik dat wil.

Deze kamer.

Ik heb me laten vallen. Niet behoedzaam. Niet nieuwsgierig.
Ik lig op de grond en denk aan de reuzen, leg mijn hoofd tegen
een van hun wortels. Zo dan maar, iedereen en alles moet
ergens opnieuw beginnen.

Ik kan niet opstaan.

Waar ben je?

Ik ben hier.

Waar?

Hier.

Met mijn handen plat op de grond probeer ik mijzelf omhoog te duwen. Mijn platte handen vlak voor mijn gezicht, op de grond. De vingers die wegzakken in het hoogpolig tapijt. De kruimels, het stof, ik voel het, ik zie het. Ik kijk naar mijn handen die proberen het lichaam omhoog te drukken, en naar de kruimels en het stof op mijn vingers.

Mijn nagels, dof. De doffe nagels van mijn vingers die wegzakken in het hoogpolig tapijt.

Mijn nagels, vies. De vieze, doffe nagels van mijn vingers. De kruimels die in mijn handpalmen drukken. De kruimels die onder mijn nagels komen.

Het stof, het stof...

Ik sluit mijn ogen want ik krijg weer geen lucht en ik duw mijn voorhoofd tegen de tafelpoot maar dat helpt niet, natuurlijk niet maar ik moet iets. Het hout kan voor koel, verkoelend doorgaan, mijn wang misschien ook even erlangs.

Weer een schok en mijn hoofd schiet een paar centimeter achteruit en dan vooruit en ik knal hard met mijn voorhoofd tegen de tafelpoot en ik kreun hard.

Doe je ogen dicht en denk jezelf ergens anders.

Vooruit, denk jezelf ergens anders, je weet dat dat de enige manier is om het korter te laten duren.

Denk jezelf op een rustige plek niet hier hier bestaat niet meer hier is weg denk daar daar is alles alles is daar daar is hier geworden denk iets met water een boot op het water iets met het strand de golven altijd de golven iets repetitiefs denk aan de zon te groot de maan te groot een reuzenrad een knaagdierwiel de wijzers van een klok denk aan cirkels rond rond buigen bamboe een hangmat hoe we wiegen hoe we zwemmen aan de vleugelslagen van een vogel de formatie waarin vogels vliegen de wisseling van het op kop gaan wielrenners die een bergtop bedwingen denk aan bergen de bomen op de bergen denk jezelf boven op een berg boven in een boom op een dikke tak boven in een boom bovenop een berg waar de wind door je haren en tegen je gezicht je hoofd in de wolken denk schors denk warm holle boom echo sneeuw bed denk bed dromen nu wandelingen meer langer lantaarnpalen springen aan precies wanneer je over een van de bruggen van een van de grachten loopt precies dan ja winter nee lente alles opnieuw de vogels komen terug de vleugelslagen van een vogel de formatie waarin vogels vliegen de wisseling van het op kop gaan wielrenners die een bergtop bedwingen denk aan bergen denk dal in het dal liggen het hele dal in het hele dal liggen vingers langs grassprietten voeten in het water het meer hele lichaam in het meer ademen onder water denk omarming denk liefde denk borsten en spieren en opgetild worden springen duiken kikkers dieren de monofocus van dieren eten eten jagen eten niet aan eten kotsen fout misselijk kramp fout fout rustig iets met de zon kom op iets met geaaid worden goed iets met de geur van hooi goed en wolken goed bloemen goed geen lelies lelies fout iris goed gladiool goed lelietje van dalen goed akelei goed pinksterbloem goed boterbloem

paardenbloem het wegblazen van de pluizen van een
paardenbloem dat dat het is dat dat alles is dat is alles

Toen ik alles in elkaar zag donderen dacht ik, ik moet overzicht
en ik liet mijn vleugels groeien.

En hier sta ik.

Ik schud mijn veren, pik mezelf zachtjes in de borst om mezelf
bij de les te houden, knipper een paar keer met mijn ogen, draai
mijn kop, kan mijn kop veel verder draaien dan ik gewend ben,
en kijk om me heen. Er is een ogenschijnlijke rust in de wereld,
niemand heeft iets in de gaten.

Met mijn afzet zat het altijd al wel goed.

Mijn durf... 'Kwaaier zijn dan bang' heb ik iemand eens horen
zeggen, en dat heb ik onthouden. Niet nadenken over de
verdwenen grond onder mijn poten, niet nadenken over de
afstand, snel stijgen, hoger en hoger ga ik. Pas als ik de wind
voel, en een luchtstroom waarin ik kan hangen, kijk ik om me
heen.

Ik, de vogel, rem af met mijn vleugels, steek mijn poten recht
vooruit en land op het dak van een van de hogere gebouwen
rond het plein.

Daar loop ik, met z'n allen, achter elkaar door de straten.

De dochter.

Het meisje.

Het geplande geluk.

Het nichtje.

Het kleinkind.

De nieuwe.

De schreeuwlelijk.
De nachtbraker.
De kruiper.
De stapper.
De zus.
De oudste.
De eerste.
Het stiefkind.
Het halfzusje.
De beschermer.
Het slachtoffer.
De openhartige.
De leerling.
De klasgenoot.
De vriendin.
De behoudende.
De dromer.
De keeper.
De goochelaar.
De pianist.
De saxofonist.
De klarinettist.
De rietbreker.
De gitarist.
De geinponem.
De uitslaper.
De stuntelaar.
De ontdekker.
De geheimhouder.
De buitenstaander.
De danser.
De toneelspeler.

Het jonkie.
De luiwammes.
De prater.
De onbenaderbare.
De verwarde.
De wegloper.
De vluchter.
De wezenloze.
De slapeloze.
De nachtwandelaar.
De verliefde.
Het kalf.
De onbetrouwbare.
De schommelaar.
De ruziezoeker.
De vredestichter.
De avonturier.
De stugge.
De overbrugger.

En ik, de vogel, zit op het dak van een van de hogere gebouwen rond het plein en kijk naar die processie van ikken en loer naar die ene om eruit te pikken die ene die niet in het rijtje thuishoort, zonder wie het prettiger toeven is voor de rest.

Ik, de vogel, kan niet kiezen. Ik schiet met mijn kop van links naar rechts, die, of die, of die, nee die ernaast. Kraaaa!
Zwaar, mijn vleugelslag, maar hoger en hoger moet ik, zo snel mogelijk. Weg van hier. Laat ze verrotten met z'n allen, op dat plein.

De zon, ik vlieg naar de zon.

Ik raak je de hele tijd kwijt.

Ik ben hier.

Zoek me niet alleen in de herinnering.
Geen verleden tijd, beleef het opnieuw.
Ik ben daar ook.
Maak het licht, laat het sneeuwen.

Zoek me in de sneeuw, je weet wat voor schoenen ik draag, je weet welke stappen je moet volgen.

Volg me het park in, knik vriendelijk naar de ijsbeer, zie hoe de honden achter oude tennisballen aan springen, volg me de straat door, de hoek om, de vijfde deur, de trap op, het huis in, het balkon op, kijk naar de vlokken die vallen, van boven naar beneden kun je ze zien vallen, zie je, zie je ze vallen? Volg me van boven naar beneden, we verlaten het huis, we zijn weer onderweg.

Zoek me in de wind die het haar in mijn gezicht waait, de bollingen in mijn opengeritste jas. De wind die altijd ergens vandaan komt en altijd ergens naartoe gaat en altijd iets achterlaat en altijd iets meeneemt. In het oog van de orkaan, handen, vingers gestrekt op schouderhoogte, mijn lichaam rondjes draaiend, hoofd naar achteren gekanteld, naar boven kijkend, daarmee het oog uitdagend: als je durft, kom dan als je durft!

Ga dan.

Dat doe ik. Ik loop de deur uit. Ik ren terug naar het vuur. Er is een vreugdevuur.

Wat als je deze keer wel blijft?

Ik loop de deur uit. Iemand zei: home is not a harbour, home is where it hurts. Ik zeg niet dat ik wegloop voor de dingen maar je kunt niet van mij verlangen dat ik ze opzoek. Alleen de gevel staat nog overeind, een oud huis dat gerenoveerd wordt. Pas op waar je je voeten neerzet. Zie je waar de spullen stonden, de lege ruimtes die opgevuld waren? We schrijven de spullen op de muren, zo is het ook goed.

Kom terug.

Ik...

Er is een vreugdevuur.

Nee. Er is alleen de wind.

Zoek me in dit landschap dat overhoop is gesmeten, ondersteboven is achtergelaten nadat de orkaan vertrokken is, uitgeraasd.

In het stof dat neerdaalt in mijn hoofd, in mijn blik als ik de schade probeer te overzien.

Zoek me in de rafelranden. De dunne lijn tussen wat anderen zeggen dat er gebeurd is en wat er werkelijk gebeurt. En wist je dat wat je links denkt rechts tot uiting komt en andersom?

Zoek me in de gezichten van de mensen die je tegenkomt in mijn hoofd. Ze zijn er omdat ze indruk hebben gemaakt, omdat ik van ze houd, omdat ik ze verafschuw en ze dus niet kan vergeten, omdat ik hun boeken gelezen heb, hun films gezien, omdat we hetzelfde bloed delen. Zoek mijn trekken, knip mijn ogen uit, mijn neus, mijn voorhoofd. Stel me samen, corrigeer en knip en plak me en weet dat overgangen nooit mijn sterkste kant zijn geweest.

En ik?

Zoek me in alle beelden die ik heb van mezelf, ga van ruimte naar ruimte en vergeet wat je kent, wat je eerder hebt gezien, kijk met een frisse blik, schoongespoelde ogen, niet van verdriet, van water, naar wat je ziet, wat je uitkiest om te zien, en als je denkt: ik vind het prettiger om naar de wezenloze te kijken dan naar de avonturier, zoek me dan in de wezenloze.

In wat ik achterliet, die nacht, in de resten van het feest, de rechtop gezette kratten die zo als krukken dienden, de lege flesjes bier die in de rechtop gezette kratten zijn geschoven of nog op tafels en op de grond staan, leeg ja leeg bijna sommigen met peuken erin want asbakken zijn er nooit genoeg op een feest.

In onze wolvendans, ellebogen en polsen gebogen, vingers aangespannen stappen we links en rechts, links en rechts en proberen we op onze tenen te landen en in onze blik ligt verveling en gevaar. Loer maar, we loeren naar elkaar.

Zoek me in mijn woede. Loeren wordt soms schreeuwen, en als ik mezelf niet meer kan horen denken, kan ik niks meer horen. Zie ik beelden, je bewegende mond bijvoorbeeld, als in een stomme film.

Zoek me in alles wat ik je vertel, de anekdotes, de herinneringen, de gedachten, associaties, verlangens, vragen, bevelen. Scheid het kaf van het koren, de meeste woorden... zoek me in al mijn omslachtigheid.

En in de stilte, waarvan ze zeggen dat die niet bestaat.

De klimmer.

De daler.
De vrouw.

Waar ben je?
Waar ben je?
Ik ben hier.

Deze uitgave werd gerealiseerd met de steun van Vlaanderen &
Nederland Eregast Frankfurter Buchmesse 2016

www.hetpaleis.be

www.frankfurt2016.com

www.hzt.nl

www.brakkegrond.nl

www.staatstheater-mainz.com

De schrijvers danken HETPALEIS in Antwerpen voor het project STUKschrijven, Heleen Verburg en elkaar (en Tom voegt daar Suzan Tolsma, Willem De Maeseneer en Roeland Broeckaert nog aan toe).

Maud Vanhauwaert (Veurne, 1984) is schrijver en tekstperformer. Ze behaalde een masterdiploma Taal-en Letterkunde aan de universiteit van Antwerpen en een masterdiploma Drama aan het Conservatorium van Antwerpen, waar ze nu zelf doceert. Voor haar poëziedebuut *Ik ben mogelijk*, dat in 2011 bij uitgeverij Querido verscheen, ontving Maud de Vrouw Debuut Prijs. In 2014 verscheen *Wij zijn evenwijdig*–, een bundel die werd gelauwerd met de Hughues C.Pernathprijs, alsook de Publieksprijs van de Herman De Coninck-wedstrijd. Maud werd finalist van het Wereldkampioenschap Poetry Slam (2012) en van het Leids Cabaret Festival (2014). In 2013 won ze het Groot Nederlands Dictee bij de prominenten. Maud treedt met haar performances op, in binnen en buitenland. De poëzie bracht haar van Polen tot Slovenië, van Mexico tot Zuid-Afrika, van opera tot schapenstal.

www.maudvanhauwaert.be

Tom Struyf (1983) is een Vlaams theatermaker en acteur. Hij studeerde in 2007 af aan de acteursopleiding aan de Toneelacademie Maastricht. Tom werkte onder andere voor Theater Artemis, HETPALEIS, detheatermaker, BERLIN en de Brakke Grond. Hij publiceerde eerder in het tijdschrift rekto:verso (De weg naar succes, voor Broccoli en Bloemkool), en enkele van zijn teksten werden als radiocolumn uitgezonden in het Radio 1-programma Bar du Matin. Zijn voorstellingen De Tatiana Aarons Experience en Vergeetstuk werden geselecteerd voor Circuit X, en die laatste leverde hem een nominatie op voor de Auteursprijs 2013. Zijn voorstelling Another great year for fishing werd in 2015 geselecteerd voor de Stückemarkt van Theatertreffen in Berlijn. Verschillende van zijn stukken werden opgevoerd in het Engels en het Duits, onder andere in Denemarken, Duitsland en Zuid-Afrika.

www.tomstruyf.be

Toneelwerk

Another great year for fishing – 2014

Vergeetstuk – 2012

De Tatiana Aarons Experience – 2010

El Gran Teatro del Mundo – 2007

Schrijver en dichter Mustafa Kör (Karaman, 1979) is een buitenbeen vol contradicties: mijmeraar, selfmade man, passant. Na zijn paraplegie ten gevolge van een auto-ongeluk ontdekte hij de literatuur. ‘Vlaanderens eerste allochtone schrijver met klasse’, schreef het weekblad Humo. Kör won met zijn debuut *De lammeren* (2007) de El-Hizra Literatuurprijs (NL), De Groene Waterman Publieksprijs en was stadsdichter van Genk. Voor COALFACE coachte hij in 2010 studenten op weg naar Oekraïne in het copywriten. Op verzoek van De Standaard maakte hij een tocht dwars door Vlaanderen, die vorm kreeg in een reportagereeks over toegankelijkheid. Bedenkingen uit die reeks haalden het Vlaams Parlement. Kör is columnist bij MO* magazine. In mei 2016 verscheen zijn eerste dichtbundel *Ben jij de liefde* bij uitgeverij Vrijdag.

Rebekka de Wit (1985) studeerde woordkunst aan het Koninklijk Conservatorium Antwerpen. Ze is schrijver en theatermaker. In het theater werkte ze voor de t h e a t e r m a k e r, deTijd, deSingel, Behoud de Begeerte en schrijft ze nu i.s.m. Willem de Wolf (cie. De Koe) een stuk voor het staatstheater van Mainz. Voor Stel je voor, ik zoek een staat ontving ze de SABAM-Schrijfprijs 2011. En voor Hoe dit het verhaal werd (uitgegeven bij Bebuquin) ontving ze het Laureaat KBC jongtheaterprijs 2011. Haar debuutroman We komen nog één wonder tekort werd gepubliceerd in september 2015 bij AtlasContact en stond op de longlist voor de ANV debutantenprijs. Ze is columnist bij RektoVerso en vanaf september 2016 vormt ze samen met Freek Vielen en Suzanne Grotenhuis de artistieke kern van theatergroep de Nwe Tijd.

Toneelwerk

Presentatie van een ongecensureerd moppenboek – 2014

Woudlopershandboek – 2013

Heimat – 2013

Hoe dit het verhaal werd – 2011

Stel je voor ik zoek een Staat – 2011

Renée van Marissing (Amsterdam, 1979) is schrijver van romans, hoorspelen en (muziek)theaterteksten. Met *Er was niet de zee* won Renée de Amsterdam Fringe Silver Award 2014. Met het vervolg op deze voorstelling won ze de Director's Choice Award 2015. Bij uitgeverij Atlas Contact verschenen de romans *Het waaien van mijn oma* (2009) en *Strak blauw* (2012). De laatste werd genomineerd voor de Dioraphte Literatuurprijs. Een fragment van *Strak blauw* is opgenomen in de bloemlezing *De Nederlandse literatuur van de 21ste eeuw*, samengesteld door Wim Brands. Renée zoekt in haar werk naar de betekenis van taal temidden van andere disciplines als dans, muziek en beeldende kunst.

www.reneevanmarissing.nl

Toneelwerk

Dat woordje 'terug' – 2015

Er was niet de zee – 2014

Another Country – hoorspelbewerking van de gelijknamige roman van James Baldwin – 2012

Antigone – een bewerking – 2011

Ik ben er even niet – 2011

Unheimliches Weh – 2009

Het huis en de ruimte – hoorspel – 2009

The Black and The Beautiful – libretto – 2007

Ik ben er voor niemand – hoorspelbewerking van gelijknamig boek van Ingmar Heytze – 2006

Lieve jongen – 2005